

GENERALIO ŠTABO
LITERATŪROS SKYRIAUS LEIDINYS

Originale parašyta: „Vidaus
Tarnybos Statutą tvirtinu. 6/IV
P. L. Zukas. Kr. Ap. Min.
Pulk. Kleščinskis Generalio
Št. viršininkas“.

PROEKTAS.

VIDAUS TARNYBOS
STATUTAS

KAUNAS

1921 m.

Vidaus tarnybos statutas privalus visai Lietuvos kariuomenei: pėstininkams, artilerijai, kavalerijai; technikos kariuomenei pagalbinėms dalims ir komandoms, oro laivynui ir karo vadybos komandoms, ramiu laiku esančioms arba mobilizaciją paskelbus formuojanoms.

Statute nurodyta tvarka vidaus tarnybai eiti būtina kaip taikos, taip ir karo laiku visose kariuomenės gyvenimo ir veikimo sąlygose.

Statuto šalintis leidžiama tik atsitikimuose ir tvarkoj, kurią statutas nurodo.

Jei kai kurie statuto reikalavimai, ypatingoms aplinkybėms esant, neįvykdomi, kariuomenės dalių vadovams ir vadų viršininkams leidžiama tuos reikalavimus pakeisti kitais, kurie tikėtų statuto dvasiai, tvarką ir drausmę palaikytų.

I-ji SKILTIS

Bendros karių pareigos.

1. Kiekvienas karys yra Lietuvos valstybės gyvėjas. Į kariuomenę įstodamas jis išskilmingai pasižada Lietuvą ginti ir savo pasižadėjimo nelaužo.
2. Karys turi klausyti viršininkų, tvirtai žinoti savo pareigas ir sąžiningai jas eiti; taip pat jis turi stengtis kuo tiksliausiu būdu savo pašaukimą atlikti.
3. Karys turi branginti karinę draugiją: jis žodžiu ir darbu draugams padeda, juos gero moko, nuo žūlo sulaiko; pavojui, kautynėse, gyvybės nesigailėdamas juos gelbsti.
4. Karys turi atminti, kad iš jo elgesių sprenžiama ne tik apie jį, bet ir apie visą Lietuvos kariuomenę, todėl jis visur privalo elgtis pavyzdžingai.
5. Karys visada privalo būti forma ir švariai apsitašęs, susisagstęs, turėti žvalią karinę išvaizdą ir griežtai laikytis karinio mandagumo taisyklių.
6. Tarnybos ir asmens reikalais kiekvienas karys turi kreiptis į savo tiesioginį viršininką; šiam leidus gali kreiptis į sekantį arba tiesiog į vyresnįjį viršininką, į kurį bus leista kreiptis.

Pastaba: Šis straipsnis neliečia skundų, kurie atliekami Drausmės statuto taisyklėmis.

7. Kiekvienas karys, įsidėmėjęs ką nors kenksmingo ar pavojingo Lietuvos valstybei, turi pranešti tiesioginiam savo viršininkui, taip pat jis turi pasielgti abaudą gavęs ir gautąjį įsakymą įvykdyti.

Karių santykiavimas.

8. Visi kariai yra lygūs valstybei. Tik einamųjų pareigų tvarkoj jie viens kitam esti viršininkas ar valdinys, vyresnysis ar jaunesnysis.

Viršininkai, valdiniai.

9. Karys, tinkamų įsakymu ar parėdymu nuolat ar laikinai vadovaujās kitų kad ir vyresnių laipsnių karių tarnyba ir atsakās už juos įstatymais, yra viršininkas, o jam priklausā kariai — valdiniai.

Viršininkai turi teisės: duoti valdiniams įsakymų, reikalauti klusnumo ir bausti, atsižvelgiant į Drausmės Statuto duotąsias teises.

Valdiniai turi klausyti viršininkų ir vykdyti jų įsakymus, išskiriant aiškiai nusikalstamus.

Pastaba. Jei valdinys jaučia duotąjį įsakymą esant nusikalstamą, turi pranešti sekančiam viršininkui, o jei gautąjį įsakymą laiko neteisėtu ar žalingu, tai praneša apie tai įsakančiam, ir jei įsakymas patvirtinamas — vykdo.

10. Kareivių viršininkais laikomi:

1) Visi Lietuvos Armijos karininkai, kaip būtinios tarnybos*) taip ir atsargos**), bet pastariesiems tik karinę uniformą nešiojant;

2) karo valdininkai, karo kapelionai ir kareiviai, kuriems nors ir laikinai pavesti.

Pastaba. Viršininkai, kuriems karys, nors ir laikui tarnyboj priklauso, vadinami tiesioginiais viršininkais.

*) Būtinoji tarnyba — deistvitelnaja služba.

**) Atsarga—Zapas.

Artimiausias tiesioginis viršininkas vadinasi ne-
arpinis viršininku.

Netiesioginieji viršininkai už kitų valdinių mokymą ir elgesius neatsako, neturi teisės jų bausti, bet gali įsakyti klausyti, jei tas įsakymas neprieštarauja valstybės įstatymams.

11. Kariai neviršininkai (nei tiesioginieji, nei netiesioginieji), kurie turi aukštesnius laipsnius (karininkai karo valdininkai ir puskarininkiai) laikomi vyresniais tiems, kurie yra žemesnio laipsnio (I priedėlis).

Vyresnieji neatsako už jaunesnius ir neturi teisės juos bausti, bet karinis mandagumas jiems priklauso.

12. Vienodo laipsnio vyresniškumas skiriamas armijos (tame laipsny) laiku.

Karių santykiavimas tarnyboj.

13. Bendrai einant tarnybą kariams, kurie anksčiau vienam kitam nepriklausė (netikėtai susidūrus kariuomenės dalims) jei jų viršininkų santykiai nenurodyti, usitikusiųjų vyresnysis laikomas viršininku. Šiame tsitikime vyresniuoju laikomas aukštesnę vietą užimās viršininkas. Jei tuo būdu vyresniškumas sunku išspręsti — laipsniu aukštesnis būna viršininku.

Karinis mandagumas.

14. Karinis mandagumas verčia gerbti netik savo viršininką, savo vyresnijį, bet ir save.

15. Karinio mandagumo taisyklės būtinoms vietoms kariams, kokių vadybų ar įstaigų jie būtų, ne-
skiriant ir atsarginių, jei jie uniformą nešioja.

16. Visi viršininkai turi reikalauti, kad valdiniai mandagumo taisyklių neapeitų.

Ši pareiga verčia viršininkus daryti kam reikiama nurodymų, ir reikale areštuoti.

Vyresnysis, ką nors nepadoraus įsidėmėjęs, tik paklausti vardo, pavardės, kokios dalies ir kada mada raportu pranešti.

Matomu mandagumo ženklų yra pasisveikinimai, kuriuos atlikti taip, kaip R. S. nurodo.

17. Prie viršininko ar vyresniojo stovėti Rikių Statute nurodytomis taisyklėmis. Jei ant galvos purė, dešiniąją ranką pakelti, staiga ją nuleidžiant.

18. Jei viršininkas sveikinasi ar ko nors klausia, reikia į jį pasisukti, ramiai atsistoti ir tada tik atsakyti.

19. Artinantis prie viršininko ar vyresniojo reikiama sustoti nuo jo per 2 žingsnius. Jei su kepure, pasisveikinti kaip 17 §.

20. Einant viršininkui raportuoti, reikia būti su kepure (raportą pasakius, kepurę galima nusiimti viršininkui paliepus); paskutinį žingsnį žengiant, kelti prie kepurės ranką ir, raporta pabaigus, ją stovėti nuleisti.

Raportuojant, arti esantieji kariai stovi ramiai, rankas su kepurėmis, pakelia rankas (nerikiuotėj).

21. Raportuojant viršininkui jo bute ar šalia jo, reikiama įsakymu pas jį atsilankius, būti be kepurės.

22. Eidamas tarnybos pareigas, valdinys ar vyresnysis negali būti su miline ar kepure, sėdėti, stovėti, kelti viršininkas be milinės, be kepurės, stovėti nerūko.

23. Jaunesnysis ar valdinys, vyresniojo ar viršininko nepasiklausęs, rūkyti tarnyboje negali.

24. Atvykus į svetimą dalį ar komandą pavėžinti, reikiama tarnybos pareigas atlikti, reikia būtinai pranešti tos dalies ar komandos vadui ir dalies dežurui.

25. Kreipiantis į viršininką ar vyresnįjį tarnybos dalį, reikia sakyti: „Tamsta, leitenante!“, „Tamsta, sero!“ Leista ir „vade“, „viršininke“ sakyti.

Viršininkai vyresnieji kreipiasi į valdinius, jaunesnius: „Puskarininki Petraiti!“ „Eilini Kazimierai“ arba „Tamsta N“.

26. Tarnyboje minint viršininko, vyresniojo ar jaunesniojo pavardę, pridėti ir jo laipsnį: „generolas Apykanta, puskarininkis Atžala, eilinis“.

27. Viršininkui ir vyresniajam sveikinantis: „Sveiki, karėviai!“ atsako „Sveikas, Tamsta!“. Viršininkui ar vyresniajam reiškiant tarnybos padėką: „Ačiū už pastangas!“—atsakyti: „Tėvynės labui!“.

Jei viršininkas linki gero pasisekimo ir k., atsakyti: „Tū Tamstai!“.

Jei viršininkas, vyresnysis sako valdiniams, jaunesniems „sudievi!“, atsakyti: „sudievi!“.

Pasisveikinimai.

28. Pasisveikinimas ne tusčios garbės reiškinys, bet matomas vienybės ir solidarumo ženklas. Todėl jis privalus ir viršininkams ir valdiniams bendrai; tik įprastas kultūrinis mandagumas reikalauja, kad jaunesnysis pirmas turėtų būti pasveikinti.

29. Kariai sveikinasi, keldami ranką kaip Rik. St. (su kepure), o be kepurės, stovėdami ramiai; jei atsistoja. Muzikuojant ar dainuojant gimnais, stovi ramiai; jei su kepurėmis, - dešiniąsias rankas keldami.

30. Įeinant į viršininko ar vyresniojo butą nusiimti kepurę ir stovėti ramiai, kol viršininkas, vyresnysis

nepasisveikins. Sveikinantis tyliai (be kepurių) lengvai linktelėti. Tarnyboj rankomis nesisveikinti.

31. Jaunesnieji sveikina viršininką ar vyresnįjį vyresniam viršininkui esant.

32. Vieno laipsnio kariai kartu sveikinas: lauk pakeldami rankas, viduj (be kepurių) linktelėdami.

33. Viršininkai ir vyresnieji sveikinas kaip ir vis pakeldami ranką arba, jei be kepurių, linktelėdami.

34. Važiuojantieji taip pat sveikinas pakeldam rankas.

35. Valdantieji arklį (važiuojant) ar mašiną (motociklą, automobilį ir t. t.) nesisveikina; raiti sveikinas bendromis taisyklėmis.

36. Jei vienoj rankoj našta, sveikintis bendromis taisyklėmis, jei abiejose — pasukti veidą į tą šalį, kur sveikinamasis yra.

37. Kitų valstybių karius, jei jie uniformoj, sveikinti kaip ir savuosius.

38. Lauke kepurę nusiimant sveikintis draudžiama.

P a s t a b a. Leidžiama tik tikybiniams jausmams pareikšti: numirėlių lydinti, tikybinei procesijai einant ir t. t.

39. Areštuoti ir apsaugos vedami kariai nesisveikina, kaip nesisveikina ir jų lydūnai *).

40. Kariai rikiuotėj sveikinas tik komanda.

Kariuomenės dalių ir komandų pasisveikinimai.

41. Kariuomenės dalys ir komandos rikiuotės sveikinas su iškilmių **) ir savo tiesioginiais viršininkais.

*) tie, kurie lydi, kareiviai.

**) iškilmė — parad,

P a s t a b a. Dalims ir komandoms einant pro maldos vietas, tikybinės procesijas, muzika, dainos sulaukoma per 100 žingsnių.

42. Kariuomenės dalys (komandos) rikiuotėj sveikinas Rikiuotės Statuto taisyklėmis, tik dar darytina:

a) Einant kariuomenės daliai, kuri didesnė už batalioną, eskadroną ar bateriją, pasisveikinimo komanda duoda vyresnysis viršininkas ir ją perima batalionų, eskadronų ar baterijų vadai tuo laiku, kai sveikinamasis viršininkas pasiekia priešais einančios dalies vidurio.

Jei viršininkas aplenkia, tai komandą paduoda bataliono, eskadrono, baterijos vadas, kuris eina voros gale, jei vyresnysis viršininkas negali komandos paduoti.

b) Žygiuotėj pasisveikinimo komanda kareiviai neužsisagsto ir šautuvus palieka, kaip laikę (jei nebuvo įsakyta tai padaryti), tik susilaiko dainavę ir pasuka veidus į šalį, kur reikia sveikintis.

c) Komandų, kurios viena kitai nepriklauso, viršininkai vieni tesisveikina.

e) Komandai einant pro vyresnįjį, kurį Rik. St. einant sveikinti nereikia, pasveikina jį tik komandos viršininkas.

43. Kariuomenė, iškilmei ar kitokiam reikalui stovėdama, sveikinas „Iškilmų taisyklėmis“ (Rik. St.).

44. Esant vyresniam viršininkui, jaunesniam sveikinti nekomanduojama. Visai nekomanduojama sveikintis: taktikos mokymuose ir manevruose, žygiuotėj, poilsy ir numirėlių laidojant.

45. Artinantis tiesioginiam viršininkui, dalies (komandos) viršininkas, jei reikia, reikalingą komandą paręs sutinka jį ir praneša, kokia dalis ir ką veikia, pats pasilieka prie atėjusio viršininko, iki jis nenueis ar nepalieps ka.

Taip pat elgiasi ir žygiuojančios dalies (komandos) viršininkas, jei jis raitas, kada tiesioginis viršininkas sustoja dalį (komandą) pro save praleisti.

Šis reikalavimas vykdomas visuose užsiėmimų mokymuose, manevruose, žygiuotėj ir poilsy, ir ne čia tik kariuomenės, kuri numirėlių lydi.

46. Jei viršininkas, frontu eidamas, kreipias į k su klausimu. — atsakyti, nekeičiant ginklo padėties rankos nekeliant.

47. Kariuomenės dalys (komandos) su tiesioginiu viršininkais sveikinasi ne tik rikiuotėj, bet ir šiaip: sirinkimuose: nerikiuotės darbuose, kareivinėse laiku, štabuose darbui einant ir t. t.

Tuose atsitikimuose, komandą išgirdus, stoti ramiai.

Komandą: „Stok, ramiai!“ duoda tas kas pirmas viršininką pamato.

Jei komanda nepaduota, kiekvienas sveikinasi be romis taisyklėmis.

Pastaba: Raštininkai dirbdami raštinėje sveikinasi tik pirmą kartą viršininkui įėjus.

48. Sargybos ir apsargos sveikinasi Įgulos Statymo taisyklėmis.

II-ji SKILTIS.

Kariuomenės dalių vidaus sutvarkymas.

Bendri nurodymai.

49. Visų rūšių ir pavadinimų kariuomenės dalinama į atskiras dalis, kurios turi savo vadovus ir atskirą ūkį.

Valdymo patogumui rikiuotės ir ūkio žvilgsnio atskiros dalys skirstomos į mažesnius dalis.

50. Pestininkuose ir kavalerijoje atskirą dalį sudaro pulkas arba batalionas.

Artilerijoje — brigada, divizionas, baterija ir parkas; Technikos kariuomenėje — pulkas, batalionas ir kuopa.

Pestininkuose pulkai skirstomi į batalionus ir kuopas.

Kavalerijoje — į divizionus, eskadronus.

Artilerijos brigados, divizionai dalinami į baterijas;

Technikos pulkai — į batalionus, batalionai dalinami į kuopas.

51. Kuopa, eskadronas ir baterija sudaro pačias mažesnius dalis, kurios dar turi svarbios ūky ir rikiuotės.

Kuopa dalinasi į tris būrius; būriai kuopoj turi bendrą numeraciją ir dalinasi į tris skyrius, kurie kiekviename būry turi atskirą numeraciją.

Eskadronas netarpinai dalinasi į keturis būrius.

Pėsčioji baterija dalinasi į du būrius, kurie turi bendrą numeraciją.

Mortyrų baterija ir artilerijos parkas netarpinai dalinasi į tris būrius.

Pastaba. Šios taisyklės gali būti keičiamos.

52. Žmonių ir arklių skaičius kariuomenės dalyse nustatomas etatais.

53. Neišvardytos 50 ir 51 §§ kariuomenės dalys, dalinamos į kuopas, eskadronus, baterijas arba joms lygias dalis (kai kada ir kitokį vardą turinčias), o kai kada netarpinai į būrius ir skyrius — žiūrint žmonių ir arklių etatų sudėties.

54. Atskirų dalių, batalionų ir artilerijos divizionų vadai ir adjutantai laikomi savo dalių pirmosiose kuopose, eskadronuose, baterijose.

Kuopų, eskadronų ir baterijų vadai laikomi to dalyse, kurias jie komanduoja.

Jaunesnieji (kur yra ir senesnieji) karininkai tose kuopose, eskadronuose ir baterijose, kurioms eiti paskirti.

55. Kuopose, eskadronose ir baterijose laikomi:

- Viršila — 1-me būry;
- raštininkai — 1-me būry;
- ukvaizdis ir ginklininkas — 2-me būry;
- sanitarinis puskarininkis — 3-me būry;

kiti skirstomi lygiai į būrius.

56. Trimičiai laikomi:

Pėstininkuose ir technikos dalyje: pulko — 1-me kuopoj; batalionų — pirmose batalionų kuopose kuopų — pirmų būrių pirmuose skyriuose.

Kavalerijoj: pulko — 1-muose eskadronuose, eskadronų — pirmuose būriuose.

57. Kareiviai laikomi būriuose lygiame skaičių skirstant:

Kuopoj — iš ūgio, pradėdant nuo 1-mo būrio eskadronė — taip pat lygiai būriuose, tik ne iš ūgio, o žiūrint, kad raitoj rikiuotėj būtų tas pats būriose suskirstymas, kaip ir vidaus gyvenime;

baterijoj — skirstant į būrius reikia laikytis kanuolių skaičiavimo;*)

eskadronuose ir baterijose iš ūgio skaičiuojama tik pėsčios rikiotės reikalui

58. Skirstymas kuopose, eskadronuose ir baterijose į būrius daromas paskutinei naujokų**) partijai ateiti, ir senesnės tarnybos žmonėms į atsargą išėjus

*) Kanuolių skaičiavimas - orudijnyj raščiot.

**) Naujokas - novobranec, rekrut.

59. Naujokų skirstymą į kuopas eskadronus ir baterijas atlieka atskirų dalių vadai asmeniškai.

Naujokus taip skirstyti, kad batalionai, eskadronai ir baterijos vienas nuo kito nesiskirtų nei ūgiu nei finiu, nei proto išsilavinimu. Tik batalionuose leidžiama iš ūgio kuopoms skirstyti.

Technikos kariuomenėj naujokai skirstomi atsižvelgiant į tos kariuomenės ypatingas gyvenimo ir komplektavimo sąlygas.

60. Kelti kareivius iš vienos kuopos, eskadrono ar baterijos kitur leidžiama tik išimtinuose, tarnybai būtinuose atsitikimuose.

61. Žmonių skaičiaus nelygybė pašalinama, paskiriant atvykstančiuosius į tas kuopas, eskadronus ar baterijas, kurių skaičius mažesnis, ir iškomandiruojuojant (iškeliant) iš tų dalių, kur jų yra daugiau. Ilgų komandiravimų betgi vengti.

62. Jaunų arklių skirstymas eskadronams atliekamas lygia skaičiu ir tada, kai arklių išrankos*) pašalinamos tuo pačiu laiku lyginami eskadronuose kiekvienos tarnybos laiko arkliai. Kitu laiku kelti arklius iš vieno į kitą eskadroną tik išimtinuose atsitikimuose.

Artilerijoj jaunų arklių skirstymas baterijoms daromas taip pat tik išrankas pašalinant.

Skirstymas į būrius ir skaičiaus lyginimas eskadronuose ir baterijose tarpe būrių daromas išrankas pašalinus ir remontą gavus; vasaros užsiėmimams prasidedant, daromas dar paskutinis arklių suskirstymas eskadronuose iš ūgio, o baterijose iš pakinkimų**).

63. ūkio pareigas einą kareiviai ir puskarininkiai laikomi ūkio kuopos sąraše ir gauna joje algą, rūbus.

*) Išranka - vybrakovka.

**) Pakinkimai - zapriažka.

Bet vidaus tarnybos tvarkoj sudaro jie raštininkų, sanitarinę, veterinarinę komandas ir pačią ūkio kuopą ar komandą.

64. 63 § minėtos komandos priklauso kaip kuopos vadui: raštininkų — dalies adjutantui; sanitarinė ligoninės—ūkio viršininkui ir veterinarinė — veterinarinės karininkui.

Ūkio kuopos vadas yra viršininkas kareiviams, kurie neįskirti į minėtas komandas, ir jiems tik kuopos vado pareigas eina ir kuopos vado teisėmis naudojasi.

Visi panašių komandų viršininkai ir kuopų vadai tvarko reikalingas atskaitas ir pabaudų knygas.

65. Viršilos pareigas čia eina ir jo teisėmis naudojasi:

raštininkų — vyresnysis raštininkas, sanitarinės — sanitarų viršila, veterinarinės — vyr. veterinarinės puskarininkis ir ūkio kuopos—viršila.

66. Ūkio kuopa bendromis taisyklėmis skirstoma į būrius; būrius sudaro daug maž vieno specialumo (amato) žmonės.

Raštininkų, ligoninės ir veterinarinės komandos kiekviena sudaro būrį.

67. Eidami savo pareigas priklauso: ūkio dalies raštininkai — raštvedžiui; artilerijos raštininkai tokiems pat vadovybių viršininkams; teismo raštininkai — teismo raštvedžiui; kalviai ir mokiniai — veter. karininkui, ginklininkai — ginklų prižiūrėtojai — visi kiti — kam yra pavesta jų darbas vadovauti.

Minėtieji viršininkai turi teisės bausti pavestus jiems žmones, kaip kuopos vadas.

Bet pabaudą uždėję jie tuoj praneša nusikaltėlio

komandoms ar kuopos vadui, o pastarasis įtraukia į pabaudų knygą.

68. Ūkio kuopa ir jos vadas priklauso ūkio viršininkui kaip bataliono vadui.

Vyresnysis pulko san. karininkas ligoninės komandų turi taip pat bataliono vado teises.

Raštininkų ir veterinarinės komandų viršininkai priklauso tiesiog dalies vadui, bet ūkio viršininkas kas mėnesio tikrina atskaitas ir, ką nors blogo įsidėmėjęs, praeina dalies vadui.

69. Ūkio ir kitiems reikalams dalies vadui leidžiama ūkio kuopos formuoti ir kitas aukščiau nenurodytas komandas.

Tokių komandų viršininkai tiesiog priklauso ūkio viršininkui.

Muzikantų ir trimičių komandos.

70. Pėstininkuose ir technikos kariuomenėje orkestro muzikantai sudaro atskirą komandą. Ji priklauso skiro dalies adjutantui, kaip kuopos vadui.

Kavalerijos trimičiai sudaro atskirą komandą tik tada, jei jie surinkti kartu su mokiniais trimičiais ir skiriami į vieną krūvą. Trimičių komanda pavedama skiro dalies adjutantui, kaip kuopos vadui.

Pastaba. Jei trimičiai išskirti, kiekvienas eskadronas turi turėti nors vieną kareivį, kuris mokėtų signalui trimituoti.

71. Muzikantų komanda vidaus valdymui skirstoma į būrius. Iš muzikantų adjutantą skiria būrininkas — kiek yra būrių. Būrininkų vyriausias skiriamas viršila.

Trimičių komanda sudaro vieną būrį ir priklauso tarpinai štabo trimičiui, kaip viršilai.

09900083662-7

72. Muzikos mokyme muzikantai, trimičiai ir mokiniai priklauso kapelmeisteriui (muzikos mokytojui).

73. Adjutantas veda muzikantų (trimičių) komandą atskaitas ir pabaudų knygą.

74. Prižiūrėdamas muzikantų (trimičių) komandą adjutantas tiesioginai priklauso dalies vadui; ūkio viršininkas šioj komandoj eina pareigas kaip ir raštinininkas komandoj (68 §)

K o m a n d o s.

75. Prirengti kareivius specialėms pareigoms eiti ar kokiems tarnybos uždaviniams atlikti, atskirose dalyse organizuojamos komandos, nuolatinės arba laikinos.

Jei jos formuojasi ypatingomis taisyklėmis, tai taisyklių ir tarnyboj laikosi.

Visos kitos, tik kai kuriam laikui dalyse steigiamos organizuojasi kaip toliau parodoma.

76. Formuojant komandą ir išskiriant tai komandai žmones, skelbiama dalies įsakyme.

Komanda pavedama karininkui, kuopos (eskadrono) vado teisėmis. Vienam senesniųjų dalies karininkų įsakymu eiti tai komandai ir jos vadui bataliono vado pareigas.

77. Mažoms komandoms, jei jos neturi atsakomybės, svarbaus paskyrimo, viršininkas skiriamas pusbatalionininkis. Bet joms prižiūrėti skiriamas kuopos (eskadrono) vado teisėmis karininkas.

78. Komandos skirstomos į būrius ir skyrius kaip leidžia žmonių ar arklių skaičius.

Būrių ir skyrių viršininkais skiriami puskarininkiai, kuriems duodamos visos užimamosios vietos teisėmis.

79. Apie svarbesnius nusikaltimus ir uždėtąsias pabaudas komandos viršininkas praneša tos kuopos vadui, kurios sąrašuose tie žmonės laikomi. Kuopos vadas pabaudą įrašo į pabaudų knygą.

III-ji SKILTIS.

Kareivių pareigos.

Bendros pareigos.

80. Kareivis turi žinoti, kad jis kariuomenėj tarnaujamas tiksliai karinės valdžios, kurią jam pasirenkė visų Lietuvos piliečių rinkta Aukščiausioji Valdyba.

Atsimindamas, kad neilgai savo valstybės labui tarnaus, jis turi įtempti visas savo proto ir kūno jėgas kuo geriausiai tarnybos pareigoms atlikti ir savo pasidėjimui nesulaužyti.

81. Kareivis turi turėti visur ir visada linksmą, tvirtą išvaizdą; negali jis girtuokliauti, iš pinigų korumpuoti, trukdyme dalyvauti ir gatvėj nepadariai elgtis; jis mandagiai apsieina su pašaliečiais ir save gerbia.

Jei milicija prašo kareivio padėti atlikti kokias nors tarnybos pareigas, kareivis padeda, jei tik tas netrukdo tiesioginioms pareigoms.

82. Gatvėj, viešose vietose ir įstaigose kareivis laikosi taip, kaip jam liepia kultūrinis ir karinis mandagumas.

83. Darbo laiku iš gyvenamosios vietos išeina tik kuopos (eskadrono, baterijos, komandos) vadui leidžius; ne darbo laiku praneša netarpiniam viršininkui.

84. Negali slėpti ligų; susirgęs tuoj praneša savo netarpiniam viršininkui.

85. Kareivis turi būti neapsileidęs ir švarus. Jis laikosi šių taisyklių:

a) rytą atsikelus, pataisyti lovą; kas turi arklį, eiti švariai; apžiūrėti ginklus, išvalyti rūbus, amuniciją, patalynę, kas suiro—pataisyti; švariai nuprausti veidą,

kaklą, rankas ir savo rankšluosčiu sausai nusišluostyti išskalauti burną, susišukuoti;

b) butus šluoti, plauti, vėdinti visiems iš buto išėjus;

c) į pirtį eiti nemažiau dviejų kartų į mėnesį; sara, kaip galima, dažniau maudytis;

d) rankas ir kojas laikyti švariai, nagus trumpai karpyti;

e) galvos plaukus trumpai kirpti, veidą dažyti; kas nešioja barzdą, ūsus—gražiai šukuoti;

f) baltinius mainyti kas savaitę, kojines, autus dažniau; šlapių, drėgnų baltinių ir autų nevertoti;

g) vakare, einant gulti, vėl nuplauti veidą, rankas, akis išplauti ir burną išskalauti; jei galima ir kojas numazgoti.

86. Ginklus, rūbus, amuniciją, arklių šarvuotę ir kitus savo daiktus visados laikyti didžiausioje tvirtyje.

Tam reikalui:

a) saugoti savo ginklą ir jo Nr. tvirtai žinoti;

b) rūbus dėvėti taupiai, rūpestingai taisyti, valyti ir laikyti, kaip įsakoma;

c) turėti žygiuotei tinkamas pušnis; jas valyti ir taisyti;

d) patalinę laikyti švariai, vėdinti ir dulkinti mažiausiu karto savaitę nurodytą dieną; po čiužinių pagalvių jokių daiktų nelaikyti;

e) valstybinius rūbus, baltinius, pušnis ir savo daiktus laikyti skrynelėse, spintelėse arba ten, kur bus įsakyta; daiktus laikyti švariai, švarius nuo nešvarų skirti, skryneles raktu užrakinti;

*1) Arklių šarvai—konskoje snareženije.

87) naktį, nusišlėdžius rūbus, sudėti juos tvarkoj ir vėdinti vietoj; autus (kojines) kabinti kur bus nurodyta, ir nešioti ant pušnių ir į jas nekišti.

88. Kam pavestas arklys, turi žinoti jo vardą, tarybų laiką ir jo kokybę joti, važiuoti; turi elgtis su juo maloniai ir apie jį rūpintis: sekti sveikata, —ar suėda pašarą, ar gerai geria, ar kojomis neguodžias; įsidėmęs ligos žymę, tuoj praneša netarpiniam viršininkui.

89. Einant į ligoninę ar doboklę, išvažiuojant iš komandiruotės arba atostogų, valstybinius ir savo daiktus palikti netarpiniam viršininkui arba kuopos komandieriui.

Arklių šarvuotę ir valymo įrankius palikti tam, kam bus įsakyta palikti arklių.

Ypatingos pareigos.

Kuopos, eskadrono, baterijos ūkio tvarkytojai.

89. Įvairioms (kuopos, eskadrono, baterijos, komandos) ūkio šakoms tvarkyti skiriami ūkvaizdys, artelininkas, ginklininkas, virėjas, duonkečiai (jei duona pačių kepama), arklių šerikai, būrių dalytojai, darbininkai, pašarininkai ir t. t.

Pastaba. Kuopos artelininkas ir būrių dalytojai pačių kareivių renkami: artelininkas pusę metų, dalytojai nenurodytam laikui. Kuopos Vadas, sutikęs artelininkų išrinkimu, pateikia pulko vadui patvirtinti.

90. Aukščiau nurodyti kariai pasilieka savo būriose. Vidaus tarnyboj priklauso jie savo tiesioginiams viršininkams; savo ypatingas pareigas eidami, jie priklauso: duonkečiai, jei duona kepama kuopoj (eskadrono, baterijoj) — ūkvaizdžiui, būrių dalytojais — būrininkui, visi kiti — viršilai.

Grandiniai¹⁾—bambarduotojai²⁾.

91. Eiliniai (patrankininkai³⁾ jei jie gerai žino tarnybą ir gerai elgiasi, pekeliama į grandinius (bambarduotojus), prisilaikant etatų skaičiaus. Trūkstant patrankininkų, baigusiu mokamųjų komandų kursą, skiriami skyrininkais.

Kuopos, eskadrono, baterijos, komandos raštininkai.

92. Kuopos, eskadrono, baterijos, komandos raštinės darbams atlikti skiriami raštininkai.

Savo pareigas eidami jie priklauso viršilai, ir jo žinios negali rašyti nei vieno tarnybą liečiančio rašto.

93. Raštininkų pareiga — rengti, tvarkyti ir laikyti raštus, kaip nurodo eskadrono, komandos kuopos vadas, baterijoje—raštvėdys.

94. Dalyse, kurių etatuose raštininkai neparodomi, raštininkai skiriami, kaip šio Statuto 92 § sakyta.

Pasiuntiniai.

95. Karininkams žygiuotėj ir kautynių, laukiamieji skiriami pasiuntiniai po vieną vienam.

96. Karininkų arkliams prižiūrėti skiriami šerikiniai. Jie šeria, valo ir prižiūri arklius ir atsako už daiktus, kurie jiems pavedami.

Kuopų (eskadronų, baterijų, komandų), sanitarijos puskarininkiai.

97. Kuopų (eskadronų, baterijų, komandų) sanitarijos puskarininkių pareiga prižiūrėti sanitarinę k...

¹⁾ Grandinis—jefreitor, der Gefreiter. ²⁾ bambarduotojas bombardir, der Bombardier. ³⁾ patrankininkas — kononir, der Kononier.

viršiu padėti, kaip vyresnysis san. karininkas nurodo ir dades vadas patvirtina.

Be sanit. karininko nurodymų neturi teisės gydyti, tik staibotuose atsitikimuose suteikia pirmą medicinos pagalbą, taip sanit. karininkui pranešdamas.

98. Savo pareigose priklauso vyresniajam sanit. karininkui, vidaus tarnyboj — netarpiniai viršilai.

Veterinarijos puskarininkiai.

99. Eskadronų (baterijų komandų) veterinarijos puskarininkiai kasdieną laike valymo apžiūri arklius ir patinai apeina arklides; arkliui susirgus, praneša viršilai ir veterinarijos karininkui; reikale duoda susirgusiems arkliams pagalbą, kol juos nenugabena į veterinarijos ligoninę.

100. Arklių gydyme jie priklauso veterinarijos karininkui, vidaus tarnyboj viršilai.

Būrių grandiniai kavalerijoje ir būrių bombarduotojai artilerijoje.

101. Kiekviename būry vienas grandinių (bombarduotojų) eskadrono (baterijos) vado skiriamas būrio grandiniu (bombarduotoju).

102. Būrio grandinis (bombarduotojas) priima ginklus, amuniciją, valstybinius ir nuosavybės daiktus iš kareivių, kurie gabenami į ligoninę, daboklę, valstybinius atostogų ar komandiruojami, taip pat numirusių kareivių, pabėgusių ar šiaip del kokių priežasčių iš būrio išvykusių; ginklus, amuniciją, valstybės ir nuosavybės daiktus paskui jis atiduoda ūkvaizdžiui, o arklių šarvus ir valymo įrankius — tiems kareiviams, kuriems karininkas bus pavedęs išvykusiųjų arklius prižiūrėti;

jei ir arkliai išgabenami, jų šarvus taip pat atiduoda ūkvaizdžiui; jei daiktai saugomi būriuose, visus minėtus daiktus saugo pats.

Nuosavybės daiktai perduodami tvarkoj, kurią dalies vadas nurodo (sąrašais, arba užrakytomis skrynionėmis); skrynios gali būti užspaudžiamos kuopos antspaudu ir t. t.

103. Pėsčiojoj artilerijoje, jei baterijoje yra vyresniojo feijerverkerio vieta, būrio bombarduotojus skirti nėra reikalo; šiame atvejy jų pareigas eina patys būrių feijerverkeriai.

Vyresnysis arklidės feijerverkeris pėsčiojoj artilerijoje.

104. Pėsčiosios baterijos vadui leidžiama paskirti vyresnįjį arklidės feijerverkerį, jei tai reikalinga vietos sąlygoms.

105. Vyresnysis arklidės feijerverkeris atsako už baterijos arklių sudėtį ir jų šarvus, kurie arklidei duota; veda trumpą baterijos arklių sąrašą ir kaustymų įrašą, kaip nurodyta būrininkams šio statuto 136 § be to jis prižiūri neetatinę baterijos darbo gurguolę*).

106. Vyresniajam arklidės feijerverkeriui arklidės tarnyboj priklauso visi liuobikai, kaip būrio feijerverkeriui; vidaus tarnyboj visi vežikai, jei jie išskirti į atskirą komandą.

Tarnybos paskyrimus**) jis eina kaip būrio feijerverkeris.

*) Rabočij oboz.

**) Tarnybos paskyrimas nariad.

Rikiuotės kalviai kavalerijoje ir pėsčiojoj artilerijoje.

107. Kiekviename būry turi būti nemažiau vieno kalvio; vienas eskadrono (baterijos) kalvis skiriamas vyresniajam. Jis vadovauja būrių kalvių darbus ir tame reikale priklauso viršilai.

Kaustymo reikalu kalviai priklauso veterinarijos padėjimui.

108. Kalviai, kaip leidžia eskadrono (baterijos) bėta, pasilieka būriuose, priklausydami būrininkams, arba išskiria į atskirą komandą ir vidaus tarnyboj priklauso vyresniajam kalviui; pastarasis netarpinai priklauso viršilai.

109. Kalviai kausto tik valstybinius arklus.

110. Eskadrono (baterijos) vado nuožiūra kalviai gali būti paleidžiami nuo visų tarnybos paskyrimų.

Savanoriai.

111. Kariai, kurie savo noru tarnauja, eina tokias pareigas, kokias jiems leidžia eiti jų tarnybos cenzas —eilinių, grandinių ir t. t. ir tomis tik teisėmis naudojas.

Pastaba. Mobilizuoti ir savanoriai inteligentai visas tarnybos pareigas rikiuotės ir ūkio srity atlieka bendromis taisyklėmis.

IV-ji SKILTIS.

Viršininkų pareigos.

Bendros pareigos.

112. Viršininkas palaiko savo komandoj drausmę ir tvarką. Jis moko valdinius sąžiningai eiti tarnybos pareigas ir pats tokį pavyzdį duoda.

113. Jis turi būti teisingas, ramus, jo reikalavimai griežti. Jis duoda gyvumo, gero elgesio, įstatymų viršininkų įsakymų vykdinimo pavyzdį.

114. Jis turi įkvėpti valdomajam supratimą, klausumas — mūsų galybę.

115. Gautąją valdžią jis aiškiai ir trumpai duoda įsakymus tarnyboj, reikalauja būtino tų įsakymų įvykdymo ir atsako už jų pasekmes.

P a s t a b a. Įsakymai, kurie liečia girtus, vydomi viršininkams nedalyvaujant.

116. Jis rūpinasi apie valdinių sveikatą ir į padėti, reikalus įeina; reikale būna patarėjas ir užtarėja rūpinasi jų gerove ir daro pastangas dorai nupuolusiems pataisyti.

117. Griežtai saugodamas tvarką, vyresnysis viršininkas seka, kad jaunesnieji viršininkai teisingai elgtųsi ir su žmonėmis gerai apsieitų.

118. Dalies ar komandos viršininkui pasišalinus po jo vyresnysis ima vadovybę, jei anksčiau nebuvęs nurodytas pavaduotojas¹⁾.

Viršininkų kareivių pareigos.

Bendros pareigos.

119. Be bendrų pareigų, kurios šio stat. 112-118 §§ nurodytos, viršininkas kareivis turi žinoti kiekvieno savo valdinio pavardę, vardą, nuo kurių tarnyboj, iš kur pacina, kokias pareigas eina, šeimos, mynos ir turto padėtį, specialybę, tarnybos gabumus. Be to jis turi žinoti savo komandos arklius, jų tarnybos laiką, vardą, veislę ir ydas.

¹⁾ Pavaduotojas — zamiestitel.

120. Jis seka komandos žmonių ir arklių sudėtį, žino šio skaičiaus skaičių ir kiek paskirta tarnyboj ar darbai žmonių, kiek sergančių, areštuotų ir pasaugus paleistų; jis taip pat žino sergančius ir areštuotus arklius.

121. Viršininkas kareivis, jei jis už kitus ilgiau tarnauja, turi būti visame kame pavyzdžiu jaunesnysis.

Skyrininkas.

122. Pėsčiniuose, technikos kariuomenėj ir artilerijoje skyrininkas yra netarpinis savo skyriaus kareivių viršininkas. Jis skiriamas iš jaunesniųjų pėsčinių arba grandinių.

123. Skyrininkas savo skyriuje palaiko tvarką, moko žmones švariai laikytis, gerai su ginklais elgtis, neleistina kareiviams suplyšusius ir nešvarius kareivius nešioti; žūri, kad paskirtu laiku visi eitų į tarnybą, savo ligų neslėptų; kad nelaikytų pas save šovinių ir granatų; rūpinasi, kad skyriaus butas būtų švarus ir oras grynus.

124. Kaip nurodyta šio Statuto 102 § priima ir išduoda ginklus, valstybės ir nuosavybės daiktus kareivių, kurie skyrių apleidžia.

125. Apie visokius tarnybos reikalus: apie susirgimus kareivius, apie jų reikalus ir prašymus, apie kaltimus ir pabaudas, apie blogą ginklų laikymą ir valstybinių daiktų pražudymą,—praneša būrininkui.

126. Eina su savo skyriaus kareiviais pradžios ir už jį atsako.

¹⁾ Несантис — nachodiaščijsia v raschodie.

Jaunesnysis kavalerijos puskarininkis ir jaunesnysis lauko artilerijos feijerverkeris.

127. Jaunesnysis puskarininkis (feijerverkeris) netarpinai priklauso būrininkui; jis pildo visus būrininko įsakymus ir yra artimiausias jam padėjėjas žmones mokant, arklius išjodinėjant ir visų būrio žmonių tarnybą prižiūrint.

Būrininkas, feijerverkeris.

128. Būrininkas (feijerverkeris) yra tiesioginis savo būrio viršininkas pėstininkuose, technikas kariuomenės, artilerijoje ir netarpiniu – kavalerijoje ir lauko artilerijoje. Jis skiriamas iš vyresniųjų puskarininkių.

129. Būrininkas (feijerverkeris) seka, kad viršininkai (kur jie yra) ir būrio žmonės gerai savo tarnybos pareigas eity; jis atsako už valstybinius ginklus ir daiktus, kuriuos turi kareiviai, todėl jo pareiga žiūrėti, kad jie būtų gerai laikomi; saugo ir veikia viso būrio turto atskaitas, rūpinasi, kad bute būtinai švaros ir gyno oro.

130. Kas dieną daro rytinį patikrinimą, kaip šio statuto 239-242 §§ nurodyta.

Laike rytinio patikrinimo arba kitu laiku, tik prieš darbą, apžiūri ginklus, amuniciją ir arklių šarvus, radęs ką pasigadinus, tuoj atiduoda ūkvaizdžiui nusiųsti į dirbtuves pataisyti.

131. Apie susirgusius kareivius, apie jų reikalus ir prašymus, kuriuos praneša skyrininkai (kur jie yra) arba patys kareiviai, taip pat ir apie nusikaltimus pabaudas praneša viršilai.

122. Nustatyta forma veda būrio kareivių sąrašą ir apskaitą duotų valstybinių daiktų įrašą (2 ir 3 pr.).

123. Jei visoj kuopoj (eskadrone, baterijoje, kompanijoje) viršila neskirsto tarnybai tai paskyrsto į tarnybą ir darbus pats būrininkas, laikydamas eilę, skelbiamas paskyrimus vakariniame patikrinime; tam reikiama je veda būrio tarnybos paskyrimų lapą (4 priedas) ir leidžia norintiems pasikeisti eilėmis.

124. Seka, kaip skyrininkai (kur jie yra) veda mokymą, atsako už kareivio sąmoninga išmokymą; dalyvauja kareivių mokyme ir arklių išjodinėjime; būrio vadui ar karininkui, kuriam pavesta mokymo šaka kuopoj (eskadrone, baterijoje, kompanijoje); atsako už rikiuotės mokymą, jei jam tas mokymas pavestas.

125. Jei būrys atskirai gyvena: a) paskirtomis valandomis leidžia kareivius iki patikrinimo patikrinimo; praneša viršilai, jei nori kas dirbti darbo laiku ir iki vėlybo laiko;

b) kasdieną daro vakarinį patikrinimą; po patikrinimo eina pas viršilą ir praneša, kas būry atsitiko.

126. Kavalerijoje, lauko artilerijoje ir pėstininkų kompanijose, kur yra arkliai, jei nėra vyresniųjų arklininkų, feijerverkerių, būrininkas:

a) veda trumpą arklių aprašymą* ir kaustymų sąrašą (5 ir 6 pr.);

b) prižiūri savo būrio arklių šėrimą, laikymą ir kaustymą;

c) arkliui susirgus, tuoj praneša viršilai.

* aprašymas — opis.

d) dalyvauja arklius valant, girdant ir jiems avižos duodant;

e) tikrina ar teisingai duodamos avižos;

g) daro paskyrimus liuobti nėsančių kareivių arklius;

i) atsako už šarvų pritaikymą arkliams, bėgimo nojimą ir žabojimą.

137. Būrininkas, jei jis netarpinis viršininkas, taip pat eina ir skyrininkų pareigas (šio statuto 122—127 §§), o pėstininkų artilerijoje; jei nepaskirti būrių bombarduotojai, tai ir šių pastarųjų pareigas.

Viršila.

138. Viršila yra visų kuopos (eskadrono, baterijos, komandos) kareivių tiesioginis viršininkas.

139. Jis prižiūri, kad visur būtų tvarkos, kad kareiviai gerai elgtųsi, kad viršininkai kareiviai ir kuopos (eskadrono baterijos) arklidės dežurai, dieniniai gerai savo pareigas eitų.

140. Nuolat daboja darbštumą tų kareivių, kurie veda kuopos (eskadrono, baterijos komandos) užsąžiningą jiems duotų pareigų ėjimą, teisingą atskaitvedimą.

Prižiūri, kad ginklai ir visas turtas būtų sveikai gerai laikomi, kad gerai būtų liuobiami arkliai: laik duodamas pašaras, pakratas ir kad būtų arklidėjų tvarkos.

141. Perduoda kareiviams kuopos (eskadrono, baterijos, komandos) vado įsakymus, daboja jų įvykdymą ir nurodytu laiku skaito dalies įsakymo §§ tarnybos reikalui.

142. Jei nėra vado ir karininkų, jis vykdoma gatvės dalies dežuro įsakymus, pranešdamas kuopos (eskadrono, baterijos, komandos) vadui.

143. Susirgusius kareivius siunčia į dalies ligoninę, o sunkiai susirgusiems išaukia sanit. puskarininkį.

144. Siunčia iš kuopos ligoniams ar areštuotiems, prižiūri ir būrininkus jų pinigus, brangius daiktus ir kitą kuopos (eskadrono, baterijos, komandos) turtą.

145. Susirgusius arklius siunčia į veterinarinę ligoninę, bet jei siųsti negalima, kviečia veterinarinį dežurą.

146. Daro rūkiojotės ir sargybų skaičiavimas kuopos (eskadrono, baterijoje, komandoje), žiūrėdamas, kad sargybų sudarytų vieno būrio žmonės su viršininkais priešaky, kad į svarbesnes vietas būtų skiriami sumaningesni ir labiau prityrę žmonės.

147. Apžiūri ir siunčia kiekvieną iš kuopos (eskadrono, baterijos, komandos) siunčiamą komandą.

148. Skirsto ir lygina visus tarnybos paskyrimus, apžiūri ir nusprendžia žmonių skaičių ūkio darbams kuopos (eskadrono, baterijoje, komandoje).

149. Skirsto tarnybai puskarininkius, jei įsakyta, tai ir kuopos (eskadrono, baterijos, komandos) kareivius; pat tikmet tvarko paskyrimų lapą ir leidžia žmonėms pasikeisti.

150. Seta, kad gavę kiek laisvo laiko sveikatos patalpinami kareiviai, anksčiau nurodyto laiko nebūtų skiriami tarnybai; bendrai imant, prižiūri paskyrimų teisingumą, jų įvykinimo tikrumą ir jų atskaitų vedimą.

Prieš išskirstymą¹⁾ apžiūri iš kuopos (eskadrono, baterijos, komandos) dienos tarnybai skiriamus kareivius ir patikrina, ar žino jie savo pareigas.

¹⁾ ruzvod.

147. Rūpinasi, kad arkliai laiku ir gerai kaustomi ir kad to dalyko atskaitos būtų vedamos.

148. Kuopos (eskadrono, baterijos, komandos) vado nurodytu laiku išleidžia žmones iki vakarinių patikrinimo; jei kas nori eiti iki velesnio laiko, neša kuopos (eskadrono, baterijos, komandos) dežurą.

149. Prižiūri arklių valymą, ir avių dalį. Būna rytiniame ir vakariniame patikrinime; saugos negrįžusių sąrašą ir per kuopos (eskadrono, baterijos, komandos) dežurą siunčia dalies dežurą.

150. Įvykdyti areštų įsakymus ir prižiūri, kad tie, kurių priežiūrai pavesti yra žmonės, savo guse neužsimirštų.

151. Apie atsitikimus kuopoj (eskadrono, baterijoj, komandoj), žmonių reikalus ir prašymus dieną praneša savo vadui.

152. Tvarko dienos žinias (pr. 7 r.) laikas pas save ir reikale viršininkams rodo.

153. Atsitikimui ištikus, praneša dalies dežurą ir kuopos (eskadrono, baterijos, komandos) reikale ir kuopos eskadrono, baterijos, komandos karininkams praneša.

Karininkų pareigos.

Jaunesnieji karininkai

154. Jaunesnieji karininkai netarpiniai priklausantys pėstininkuose, kavalerijoj, kuopos (eskadrono) vadovų artilerijoj pesčiuosiose batarėjose—pusbatarėjos raitosiose ir mortyrų—vyresniajam karininkui; tiekios kariuomenėj, neatskirose kuopose—kaip pėstininkuose ir kavalerijoj; atskirose kuopose—kaip raitosiose ir mortyrų baterijose.

155. Jaunesnuosius karininkus, kiek jų yra, vadovauja (eskadrono, baterijos, komandos) vadas skirtingais ar puskuopijų vadais; jie atsako už savo būrio (puskuopijų) vidaus tvarką ir už rikiuotės mokymą; vadovai dalies vadas ras reikalingu, tai ir už visą.

156. Jaunesnieji karininkai (eskadrono, baterijos, komandos) saugos kiekvienam jaunesniam karininkui vielesnio mokymo ar ūkio šaką (prižiūrėti ginklus, mokyti šaudymo, gimnastikos, ar kurio nors kito mokymą).

157. Jaunesnieji karininkai nemažiau vieno karto per mėnesį apžiūri jiems pavestų dalių ginklus, medžiagą, artilerijos šarvus ir medžiaginę dalį (artilerijoj).

158. Jei turi žinoti vardus, pavardes, kilmę ir amžių savo žmonių; taip pat ji turi žinoti jiems pavestų artilerijos vardus, veislę, ydas ir kokiam darbui tinka.

159. Apie svarbesnius savo įsakymus turi pranešti tam, kam netarpiniai priklauso.

160. Jaunesnieji karininkai raitosiose ir mortyrų baterijose pusbaterijų vadai pėsčiuosiose baterijose.

161. Vyresnysis karininkas netarpiniai priklauso pusbaterijos vadui; jis eina baterijos vado duodamas jam pareigas ir būna artimiausias vado padėjėjas rikiuotės srity; prižiūri visos baterijos vidaus tarnybą ir atsako už pavestą jam mokymo šaką; svarbesnius įsakymus praneša baterijos vadui.

162. Pusbaterijos vadas eina tokias pat pareigas ir atsako už vidaus tvarką pavestoj daly.

163. Vyresnysis karininkas (pusbaterijos vadas) turi žinoti savo žmones: iš kur paolina, kuom užsiė-

mė, kokį mokslą baigė ir t. t. ir arklių vardus, vadas ir kokiam darbui tinka.

Vyresnieji karininkai atskirose technikos kuopose.

161. Vyresnysis karininkas technikos kariuomenoje yra artimiausias atskiros kuopos vado padėjėjas ir pareigas šio stat. 175—162 §§ nurodytas.

Kuopos, eskadrono, komandos vadas.

162. Kuopos (eskadrono, komandos) vadas savo kuopos kareivių ir karininkų, nuolat esančių prikamanduotų, viršininkas.

Jis savo dalį valdo savarankiai; skiria karininkų būrių ar puskuopių vadais, duoda jiems kokias mokymo ar ūkio šakas tvarkyti ir prižiūri, kad atskaitos taisiklingai būtų tvarkomos.

163. Atsako už tinkamą kareivių specialių dalykų ir bendrų mokslų mokymą ir už karininkų ir kareivių savo dalykų žmojimą; taip pat už tinkamą arklių apimtį, jų laikymą ir mokymą.

164. Tarpininkauja kareivių pakėlime į aukštesnius laipsnius; parenka kareivius kokioms nors svarbesnėms tarnybos pareigoms eiti.

165. Jis turi žinoti žmogaus vardą, pavardę, laiką tarnauja, kas kokią vietą užima, jo tarnybą, elgesio būdą ir gabumus; vakansijoms atsirandant, gabesnius aukština; taip pat turi žinoti ir savo arklių: vėslę, ydas ir kokiam darbui tinka.

166. Jis visados turi turėti tikrų žinių:

- a) apie žmonių ir arklių skaičių, kiek sąrašuo kiek akivaizdoj ir kiek nėra;
- b) apie jaunų kareivių ir arklių skaičių;
- c) kiek amatininkų, įvairius darbus dirbančių;

167. Kiek kasdieną išeina tarnybai raitų ir pėsčiųjų.

168. Kiek žmonių ir arklių galėtų būti rikiuotėj ir kiek žmonių kuopoj maitinama.

169. Privalo rūpintis savo žmonių sveikata: dalyvauja medicinos apžiūrėjimuose, domėjasi, kad kareivių neslėptų ir kad susirgusiems tuoj būtų duota pagalba; kad kareivinėse ligoniai nebūtų be reikalo.

170. Nuolat turi rūpintis, kad laiku būtų pareikalausi ir laiku atiduotas žmonėms skirtas maistas, ir kad tas maistas, (viralas ir duona) būtų gardus ir tinkamas; kasdieną būtina ragauja kareivių valgi.

171. Gyvenant kareivinėse, reikalauja visuose butuose šviesos palaikyti, laiku juos vėdinti, šildyti ir nuvalyti; nusprendžia, kiek žmonių kokiame kambaryje gyventi, skirsto būrius ir skyrius kambariuose ir skiria kiekviename kambaryje vyresnįjį.

172. Apsigyvenant šiaip butuose taip skirsto žmones, kad juos galėtų jų viršininkai prižiūrėti.

173. Nėvėdina gyventi tuose namuose, kur yra sunkiai užkrečiamomis ligomis sergančių ligonių; jei be reikalo gyvenant atsiranda tarpe gyventojų užkrečiamos ligos, komanda praneša ir reikalingų priemonių imasi; šio statuto 169 §.

174. Nuolat prižiūri, kad kareiviai laikytų save ir savo rūbus švariai, kad tvarkoj būtų ginklai, amunicijos ir visos šarvai ir visas kuopos turtas, kad šarvai būtų gerai žmonėms tiktų.

175. Tikrina, ar teisingai tarnyboj skirstomi žmonės ir ar gerai paskyrimų atskaita vedama (eilėj, tvarkoj).

*) artaisai - obmundirovanije, die Bekleidung.

Jei randa reikalingu, įsako viršilai visoje kuopos (eskadrono, baterijos, komandos) tarnybos paskyrimo tvarką vesti.

173. Kasdieną klauso viršilos pranešimų apie kuopos (eskadrono, baterijos, komandos) atsitikimus ir reikalus ir duoda reikalingų parėdymų.

Priziūri, kad būtų pildomi karių priežiūros taisyklės (8 priedėlis).

174. Jis turi gerai žinoti savo arklių sudėtinio mokymo laipsnį, kantrumą, temperamentą, trūkumus ir ydas; ypatingą dėmesį kreipia jauną, silpnų ir kantrų arklių laikymui.

Be to daboja: a) ar gerai savo pareigas eina atskiri viršilai ir kaustydami jo valdomieji žmonės;

b) ar teisingai duodamas pašaras;

c) apsigyvenant civilių žmonių butuose, deda pastangas, kad arkliai patogiai būtų sutalpinti jie skirtuose trobesiuose ir arti žmonių, kurie juos liudija;

d) neleidžia arklius talpinti į kūtes, kur yra krečiamomis ligomis sergančių gyvulių ir

e) jei staiga atsiranda epizotija, tuoj komandą praneša ir imasi reikalingų priemonių.

175. Komanda siunčia kareivių prašymus, jei jie negali išpildyti; praneša apie atsitikimus.

Apie ypatingus atsitikimus praneša ne tik tiesioginiam viršininkui, bet ir dalies vadui, nušviesdamas kiek gali, atsitikimo apyptovas

Baterijos vadas.

176. Batarėjos vadas yra tiesioginis visų baterijos žmonių (nuolatinių ir prikomandiruočių) viršininkas; jis valdo bateriją visais rikiuotės ir ūkio atžvilgiais.

177. Baterijos įsakymu skiria karininkus būrinių ir pusbaterijų vadais, be to kiekvienam jis paveda kokią nors žmonių ar arklių mokymo, ar ūkio šaką.

178. Patrankininkus pakelia į bombarduotojus, laivaviršininkus ir bombarduotojus taikytojus *), rikiuotės daro nerikiuotiniais; kitus pakėlimus ir keitimus daryti komanda.

179. Be to batarėjos vadas vadovaujasi šio St. 176 5, 6, 7, 8 ir 175 §§.

Techninių bataliono ir atskiros techninės kuopos vadas.

180. Bataliono (atskiros kuopos) vadas yra tiesioginis visų batalione (atskr. kuopoj) esančių ir prikandiruočių žmonių viršininkas.

181. Atsako jis už savo dalies tvarką, sutvarkymą ir visų dalykų išmokymą.

182. Jis priziūri, kad bataliono (kuopos) vidaus tarnybą eiti taisyklingai, tikrina kareivių ir karininkų sveikatą; žino savo dalies karininkus, puskarininkius; rūpinasi apie žmonių sveikatą; seka, kad maistas būtų geras ir kuo dažniausiai jį ragauja; priziūri, kad gyvenamieji butai būtų švarūs, ruimingi ir šildomi; daboja, kad kariai, skiriami kokioms nors pareigoms, tiktai joms tiktų.

Atskirų dalių vadų padėjėjai.

183. Pildo dalies vado įsakymus; rūpinasi dalies žmonių labu ir kad gerai tarnybą eitų. Priziūri dalies tarnavimo darbą.

*) taikytojas - navodczik.

Atskirų dalių ūkio viršininkai.

184. Eina jiems nustatytas pareigas, atsako už dalies ūkio tvarką, žmonių maitinimą ir dengimą, o pavestas komandas prižiūri kaip bataliono vadas.

Atskirų dalių vadai.

185. Atskiros dalies vadas yra visų jam pavestų žmonių viršininkas. Jis atsako už jų gerovę ir tinkamą specialių dalykų ir bendrų mokslų žinojimą reikale darydamas kuopose, komandose reviziją prižiūri savo dalies vidaus tarnybą, ūkį ir tuose reikaluose atsako.

186. Jis turi teisės leisti jam priklausomiems valdininkams ir kareiviams nešioti apsigynimui šaunamąjį ginklą, jei vietos apystovos to reikalauja; leidimą duoda rašiu.

187. Jei dalį skirstant butuose ar dėl kitų tarnybos priežasčių kaikurios V, VI, VII, XI, ir VIII skilčių taisyklės pasirodytų nevisai tinkamomis, jis nurodo kitą tvarką šio Statuto dvasioj, skelbdamas dalies įsakyme.

V-ji SKILTIS.

Tvarka kareivinėse.

Kareivių sutalpinimas.

188. Visus trobėsius, kaip gyvenamus, taip ir negyvenamus skirsto kuopoms (eskadronams, batarėjoms, komandoms) pats dalies vadas.

Žmonės butuose talpinami taip, kad kiekvienam tektų nemažiau 16 kub. metr. oro. Skaičiuojant kubinę oro talpą, aukštuma virš 3,5 metr. atmetama; aslos kambary vienam žmogui pridera 4,5 kb. mtr.

Kaip talpinami arkliai ir kaip arklidės užlaikomos nurodyta «Arklių priežiūros taisyklės» (9 pried.).

189. Trobėsius (arklides) ir visą tų trobėsių turta priima kuopos (eskadrono, batarėjos, komandos) vadas ir to kas kareivines prižiūri.

Kareivinėse turi būti daiktai, 10 priedėly nurodyti.

190. Kareiviai kareivinėse talpinami taip, kad suais ir jų viršininkai (skyrininkai ir būrininkai) būtų; jei, reikalui verčiant, prisieina patalpinti būrio ar skyriaus dalį kur atskirai, tai ten reikia paskirti vieną kareivį vyresniuoju.

Vyresnieji prižiūri, kad kambary būtų palaikoma tvarka ir švara, ir už tai atsako.

191. Virtuvėse, kepyklose gyventi draudžiama; virtuvėse leidžiama gyventi tik taiems, kurie jas saugo.

192. Kambary turi būti: a) kambary gyvenančių kareivių sąrašas; b) kambary esančių valstybinių daiktų sąrašas; c) įvairios instrukcijos, mokymo įtaisai; d) žinomos kiek yra kubinės oro talpos, kiek žmonių gali gyventi ir kiek gyvena; e) termometras.

193. Statant lovas, kiek galima, laikytis šių reikalavimų:

a) apie lovą arba apie dvi suglaustas lovas turi būti takas apeiti;

b) lovų eiles taip tvarkyti, kad pasiliktų laisvos vietos eilei ar dvielai rikiuotis;

c) nestatyti lovų arčiau vieno metro prie langų ir sienų, kurios į orą išeina; taip pat visiškai neglausti jų ir prie vidurinių sienų;

d) prie kiekvienos lovos įtaisyti lentelę, kurioj pažymėti vardą, pavardę ir tarnybos pradžią.

194. Patalinę sudaro: apklotas*) ir jam užvalkalas, paklodė, pagalvis su užvalkalais ir čiužinys (matracas). Jei yra lovoj šiaudai, naujinti juos į du mėnesiu kartą.

*) Apklotas — odiejalo.

195. Turta kareivinėse taip laikyti:

a) ginklus — kaip dalies vadas nurodo, bet taip kad kiekvienas kareivis greit ir lengvai galētu rasti savo ginklą;

b) amuniciją — kabinti paskirtose vietose arba tam reikalui padarytose lentynose;

c) milines, kailinius — vienoj vietoj kabyklose;

d) kiti aptaisai: baltiniai, pušnys, savi dalykai, skrynelėse, spintelėse arba nurodytose vietose; nešiojamieji baltiniai laikomi atskirai maišeliuose, skrynelėse, jei galima tai ir negyvename bute ar atskiram sandėly;

e) skrynelės — polovy;

g) maistas, indai — atskirai įtaisytose spintose; laikyti maistą su kitais daiktais draudžiama.

196. Ginklai, kurių savininkų nėra, laikomi kuopoj (eskadronė, baterijoj, komandoj) vienoj vietoj arba būriuose. Jei dalis kur nors ilgesniam laikui kelias dienas atiduodami į dalies ar kuopos (eskadronės, baterijos, komandos) sandėlį.

197. Šoviniai, granatos laikomos užrakytose vietose tam tikrose dėžėse ginklininko žinioj; šoviniai turi būti iš anksto būriams padalinti, ir skyriumi laikomi, kad reikale greitai juos būtų galima paimti.

Sargybos reikalui šoviniai taip pat laikomi skyriumi. Priima juos ir gražina sargybų viršininkai.

198. Kiekvienam kareiviui duodamas asmens Nr. Tas Nr. negali būti keičiamas. Juo pažymimi Valstybiniai daiktai, kuriuos kareivis turi: rūbai, baltiniai, patalynė, skrynelės, įrašų knygelė, šovinių viršeliai (sargybai ir kautynėms skiriami).

Šalia asmens Nr. statomas ir kuopos (eskadronės, baterijos, komandos) Nr.

Savi daiktai gali būti žymimi, jei savininkas patvirtina to nori.

Ši numeracija vedama kiekvienoj kuopoj (eskadronė, baterijoj) ir tos komandose, kurios pačios vienas daiktus kareiviams gauna.

Kaip palaikyti tvarką ir švarą trobėsiuose

199. Visi gyvenamieji trobėsiai, virtuvės, kepyklos, maityklos, sandėliai, laiptai prieangiai, sklepai, aukštai, gyvenamosios vietos, kiemai, — turi būti visados laikomi švaroj švaroj; visur švariai išluoti ir drėgnumo, dulkių, voratinklų nelaikyti.

200. Ką nors dėti ant langų, už krosnies, spintų ar ten, kur aiškiai metas į akis — draudžiama; taip pat draudžiama tepti sienas, ant jų ką nors lipyti ir į jas kabinėti.

201. Gyvenamuose trobėsiuose visur draudžiama ant grindų spaudyti; tam reikalui laikyti reikalinga ne medinių spaudyklių skaičius su vandeniu ar antiseptiniu skystimu.

Spaudyklės kasdieną valyti.

202. Draudžiama už langų ir ant langų kabinti baltinius, rūbus ir t.t., draudžiama mėtyti ar laistyti per langus ir ant palangių ką nors dėti.

203. Ginklus valyti vienoj vietoj ir, jei galima, ne gyvenamoj.

204. Praustuvės laikyti šviesiuose šildomuose kambariuose, tik toliau nuo gyvenamųjų. Praustuvės turi būti tokio dydžio, kad vienas kamštis (kranelis) prisieitų 10 žmonių; prie praustuvių turi būti įtaisytos vietos muilui pasidėti.

Po vakarinio patikrinimo likusį vandenį išleisti, išvalyti ir tada tik tyro pripilti; nusiprausus muilina vandenį tuoj išlieti į nurodytą vietą.

205. Prieangiuose ir prie durų į kambarius laikyti

pintines (vyčių ar šiaudų) ir geležinius grandikius kojoms nusivalyti.

Žiema, kur reikia, gręsti ledą ir smėliu barstyti.

206. Karidariuose ir kambariuose laikyti aklą metalinį (medinį) indą su virintu vandeniu dėl gėrimo.

Indas aklas, gerai valomas, su kraneliu ir pririštu puodeliu; — indą būtina valyti kasdien.

207. Baltiniams džiovinai skiriama tam tikra vieta (ant aukšto, džiovyklose...) kiekvienoj kuopoj (eskadronė, baterijoj, komandoj); kieme tam reikalui taip pat įtaisoma tam tikri įtaisai.

Džiovinai baltinius gyvenamuose kambariuose draudžiama.

Pastaba: Džiovyklų raktus laiko kuopos (esk. bater. koman.) dežūrai.

208. Baltinius skalbti skalbykloj ar kitoj nurodytoj vietoj. Ten turi būti parūpinta verdančio vandens.

209. Virtuvių, kepyklų indus ir įrankius, valgyklų stalus ir kitus įtaisus laikyti sausai ir švariai; prižiūrėti jų kokybę.

210. Valgomuosius produktus, duoną, miltus, mėsą ir t.t. laikyti tvarkoj ir šviesiame, švariame kambari; pelėsus, dulkes nuolat naikinti.

211. Išeinamųjų vietų vidus laikomas švaroj, dažnai daroma dezinfekcija ir naktį nušviečiamas; sėdžiamųjų vietų — 25 žm. apie 1 metrą skaičiuojama, pisuojama — 50 žm. 1 mtr.

Takelius į iseinamąsias vietas barstyti smėliu, naktį nušviesti.

212. Duobes kaip galima dažniau valyti iki pat dugno.

Duobėms tokias sienas taisyti, kad jos nepraleistų srutų. Rūpintis apie vėdinimą.

Duobes valyti su kareiviais draudžiama.

Išeinamąsias vietas valo tos dalys, kurios jomis naudojasi. Jos ir pamazgų duobes prižiūri kareivinių prižiūrėtojas.

213. Išeinant į stovyklas (lėgerius) ar šiaip ilgiam laikui kareivines paliekant, visas vietas, duobes išvalyti ir užkalti; palikti tik tas, kurios reikalingos pasilikančioms komandoms.

214. Jei iseinamosios vietos toli, naktį prieangiuose statyti statines smala ar kuom kitu išteptas, arba kitokių įtaisų.

215. Pamazgų duobės ir šiukšlių dėžės laikomos taip pat tvarkoj ir turi būti aklinau uždaromos. Valyti dažnai, bet kareivius tam reikalui vartoti draudžiama.

216. Kuopos (eskadrono, baterijos, komandos) trobėsiams valyti viršila kasdieną skiria reikalingą darbininkų skaičių; be to kiekviename būry skiriami darbininkų valytojai (šlavėjai).

Darbai atliekami viršilos nurodymais, prižiūrimi kuopos (eskadrono, baterijos, komandos) dežūro.

217. Kareivinių kiemas valymui turi būt padalintas į kuopų (bat. esk.) barus; prie valymo būtina turi būt pritraukti areštuotieji kareiviai.

218. Gyvenamieji kambariai taip valomi: kiekvienas kareivis, lovą pataisęs, iššluoja palovį, išvalo dulkes, o valytojai šluoja toliau ir paskui neša dulkes į šiukšlyną; valytojai šlapiais įnagiais nušluosto dulkes nuo langų, durų, krosnių, valo praustuves ir tt. Valytojai visą dieną šluoja aslas.

Mesti šiukšles į krosnį ar iseinamąsias vietas griežtai draudžiama.

219. Be šio valymo savaitės gale, šeštadienį, po pietų, aslos plaunamos, dulkes iš visur šluojamos, patalpinė vėdinama. Jei langų negalima atidaryti, maz-

gojant aslą pakurti krosnis. Aslą mazgojimas turi pasibaigti apie 18 val. Jei kurios nors vietos bendrai naudojamos, tai valymas jų paskiriamas toms kuopoms (eskadronams, baterijoms, komandoms), kurios jomis naudojamos.

Kambarių šildymas ir vadinimas.

220. Tvarka, kaip ir kiek kasdieną turi gauti ir vartoti kuopos (eskadronai, baterijos komandos) kūrėjas nurodo dalies vadas.

Tik rytmetiniuose užsiėmimuose su kūru turėtojas reikalau draudžiama.

221. Žalią kūrą džiovinti krosnise arba jį laikyti kambariuose draudžiama.

Skaldyti, piaustyti malkas kambariuose, koridoriuose, virtuvėse, ant laiptų — taip pat neleidžiama.

222. Gyvenamuose kambariuose žiemos laikui šilimos turi būti nemažiau 12° ir ne daugiau 14° Re. Termometrą laikyti toliau nuo krosnies, tik ne ant sienų, kurios į orą išeina.

223. Jei temperatūra gyvenamuose kambariuose mažiau 12° R. šilimos, kuopos (eskadrono, baterijos komandos) vadas turi pranešti dalies ūkio viršininkui, kuris išaiškina žiemos temperatūros priežastis ir, dalies vadui pranešęs, imasi reikalingų priemonių šalčiui pašalinti.

224. Jei krosnys rytą šildomos, tai šildymą reikalau baigti per valandą prieš ryto užsiėmimus, jei vakare — apie 18 v.; dideliuose šalčiuose ir kada plaunamo grindys, krosnis šildyti du kartu į dieną.

225. Gerai krosnis šildyti ir jas prižiūrėti kuopos (eskadrono, baterijos, komandos) vadas skiria kambarininką reivį; malkas jis gauna iš ūkvaizdžio, o kad krosnis

būtų išildytos, prižiūri kuopos (eskadrono, baterijos, komandos) vadas.

226. Krosnis išildžius, tuoj daromas vedinimas: uždaryti krosnių ventiliatorius, langus, langelius; jei krosnies pučia, ventiliatorių palikti uždarytu.

Vėdinimą prižiūri kuopos dežuras.

Kur vėdinimo įtaisai ypatingi, ten vadovautis turėtų skyriaus nurodytomis taisyklėmis; tos taisyklės skabinamos ten, kur reikia.

227. Kai tik žmonės išeina iš kambarių, visados uždaryti langelius, vasarą langus, jei tik oras nekliudo.

Kada žmonės kambariuose, langus ir langelius uždaryti tik toj pusėj, kur vėjo nėra.

228. Geriau kambarius išvėdinti rytą prieš pusryčius ar po jų; vakare prieš patikrinimą reikia išvėdinti 15 — 30 min. žmones pasivaikščioti; jei lietus, žmones išėjus, kambarius uždaryti kaip šio St. 227 § nurodyta.

229. Rūkyti gyvenamuose kambariuose, sandėliuose, daržinėse, arklidėse griežtai draudžiama.

Rūkyti tik kieme ar tam reikalui įtaisytose rūkyklose.

Šviesa kareivinėse.

230. Kaip trobėsiai nusviečiami, kiek kiekvienam kambariui turi būti žibūrių iki 22 v. ir po 22 v. nurodo pats dalies vadas.

231. Gyvenamuose kambariuose šviesa laikoma uždrausta iki 22 v., o žiemos rytais nuo atsikėlimo valandos — išauštant; po 22 val. kada žmonės jau turi miegoti, šviesa mažinama; paliekama tik nakties žiburiai, specialiai įtaisyti, uždangalais aptraukti ir t. t.); mažiausia šviesa. knatus įsukant, draudžiama.

Koridoriuose, ant laiptų, išeinamose vietose p...
na šviesa žiba visą naktį.

232. Žibintus, žiburius prižiūrėti, juos valyti, t...
syti, gerai įžiebtai kuopos (eskadrono, baterijos, k...
mandos) vadas skiria kareivį žiburininką; jis švies...
medžiagą gauna iš ūkvaizdžio.

Žiburininko ir krosnakurio pareigos gali b...
surišamos.

VI.-ji SKILTIS

Laiko paskirstymas ir dienos tvarka.

Laiko paskirstymas.

233. Laikas darbo pradžia ir pabaigai kuri...
nors laiko periodu paskiriamas dalies įsakymu.

234. Užsiėmimams laiko skirti nemažiau 5 v...
nedaugiau 6 val. į dieną; technikos kariuomenėj va...
ros darbuose leidžiama laikas ilginti iki 8 val. į die...
mok. komandos užsiėma nemažiau 6 ir nedaug...
8 val.

Dirbtuvėse darbo diena 8 val. Ypatingai reika...
esant dalies įsakymu darbo dieną leidžiama ilginti...
10 val.

Pastaba: Taktikos mokymuose, lauko t...
myboj, manevruose, šaudymuose užsiėmimų laiko...
gumas priguli nuo uždavinio atlikimo.

235. Dienos tvarką skelbiant, reikia laikytis v...
tos apystovų. Bet šių teisyklių būtinai laikytis:

a) Žadinti kareivius tokiu laiku, kad jie turėtų...
užsiėmimų laisvo laiko 2 valandas trobėsių ir ar...
apyvokai, savęs sutvarkymui, pasivaikščiojimui, p...
ryčiams;

b) pietauti apie 12 val.

c) ilsėtis po pietų nemažiau 1½ val.

d) vakarienė apie 18 val.

e) patikrinimo pabaiga 21 val.

f) eiti miegoti 22 val.

Rytinis patikrinimas.

236. Kuopos (eskadrono baterijos, komandos)...
įsakymu būriai, skyriai rikiuojasi nurodytoj vie...
ir nurodytoj tvarkoj.

237. Būrininkas (fejerverkeris), skyrininkams pa...
vedant, pirmiausia įsitikrina, ar visi žmonės yra akivaiz...
dame peržiūri, ar nėra kas labai atsimainęs, ar nėra...
ginių; paskui eilę apeidamas, ją sukinėdamas, žiūri...
švariai nusiprausę, ar tvarkoj rūbai ir avalinė; jei...
reikalo, įsako atsisagstyti ir žiūri baltinius;...
užimti pušnis — ir apžiūri ar švarūs autai (kojinės), ar...
gerai neilgi. Taip apžiūrėjęs, praneša viršilai, kurio...
įsakymu žmonės paleidžiami.

238. Kareiviai, kurie laike patikrinimo buvo užimti...
darbais, paskui apžiūrimi.

Užsiėmimai.

239. Kuopos (eskadrono, baterijos, komandos),...
būriui įsakius, visi užsiėmimams paskirti žmonės velkasi...
nurodytą formą ir rikiuojasi.

Kareiviai, kurie eina jodinėti ar arklių mokyti,...
apsivelkę eina arklių balnoti; pabalnoję ir išvedę...
žirnius, ima ginklus ir amuniciją.

240. Prieš kiekvieną užsiėmimą skyrininkai ir būri...
ninkai patikrina, ar gerai apsitausę rūbais, ginklais ir amu...
nija kareiviai; kavalerijoj ir lauko artilerijoj jie tikrina...
pabalnojimą ir pažabojimą, kur reikia ir pakinkymą.

241. Jei užsiėmimai buvo daromi su šoviniiais,

šauluvus ir šovinius gerai apžiūrėti, kad niekur būtų pailekę šovinių.

242. Jei kuopos (eskadrono, baterijos, komandos) užsiėmimai, mokymas daromi atokiau nuo nuolat gyvenamosios vietos, nuėjimas ir parėjimas neskaityti darbo laiku.

243. Užsiėmimuose ir mokyme nedalyvauja esantieji tarnyboj ir ligoniai, daktaro pripažinti.

Rinkimasis pavojų.

244. Pavojaus reikalu dalies įsakymu nurodoma susirinkimo vieta, rikiuotės tvarka, rūbų forma, paruošimas, kaip vėliavą atnešti, kokią gurguolę kinti, kokia tvarka šovinius išdalinti ir kas kareivių turi silikti butuose.

245. Pavojaus įsakymu visai pasirengusios kuopos (eskadronai, baterijos, komandos) eina į visos dalies susirinkimo vietą.

246. Nuolatinės stovėjimo vietose kariuomenės pavojų renkama tik dalies viršininko, vyresniųjų tiekėjų viršininkų ir įgulos viršininko įsakymais.

Pietai ir vakarienė.

247. Dalies įsakymu paskirtą valandą maistas turi būti išvirtas, parengtas ir visa, kas reikalinga, stalų sudėta.

248. Kuopos (eskadrono, baterijos, komandos) dežurui įsakius, žmonės rikiuojasi ir, vyresniojo dežurui rikiuote eina prie stalų.

249. Laike pietų, vakarienės kuopos (eskadronai, baterijos, komandos) bute pasilieka tvarkininkai.

250. Jei virtuvė arba valgykla maža ir visa komanda (eskadronas, baterija, komanda) kartu valgyti neturi, tai kamandos vedamos valgyti paėiliui.

251. Atėję į valgyklą žmonės skirstosi į savo kuopas ir, vyresniajam įsakius, sėdasi; valgi gauna da-
leje nusta-tyta tvarka.

252. Virtuvės dežuras daboja, kad nusta-tyta tvarka būtų laikoma, kad žmonės, vienas kitam neklūdydami, valgi gautų.

253. Esantieji tarnyboj kariai, areštuotieji ir ligoniai (jei maistas gauna iš virtuvės) valgi gauna pirma. Tais, kurie laiku negali valgyti, valgi palikti; paliktos dalys turi būti tokios, kaip ir visų, ir šiltai jas išvalyti.

254. Virtuvėse maitinti pašaliečius (nekarius) draudžiama.

255. Po pietų ar vakarienės virtuvės ir valgyklos darbuotojai išvalomos, o visi indai ir įrankiai maz-
gami.

Kaip laisvą laiką sunaudoti.

256. Laisvas laikas skiriamas žmonių poilsiui ir mokymams (rūbų, amunicijos) pataisymui. Leidžiama kviesti, rašyti, mokyti (pavieniui, grupėmis; tyliai ir atskirai); leidžiama dainuoti ir muzikuoti (instrumentais), tačiau neleidžiama trukšmo ir niekam nemalonumo neturintiems; leidžiama užsiimti ir įvairiais neginamais dar-
bais, amatais.

Leidžiami ir padorūs žaislai (įrankiais ir judesiais), tačiau iš pinigų kortuoti draudžiama. Pietų poilsio laiku draudžiama dainuoti, žaisti, ką nors durti ir kalbėtis.

257. Vadų ir Švietimo Komisijų pareiga rūpintis žmonių priemonių imtis, kad žmonės, kaip šventosios dienos, taip ir šokiomis dienomis, naudingai laisvą laiką praleidžia. Šiam tikslui daryti kareiviams suprantamas ir paskyrimai naudingas paskaitas, pasikalbėjimus, ek-

skursijas, žaislus, pramogas, aiškiau tariant tobulinamoms žmones fiziniai ir dvasiniai ir teikti jiems gyvenimo džiaugsmo.

Be specialiųjų ir bendrųjų mokslų mokyti ir ūki (agronomijos) reikalingiausių žinių.

257. Vartoti alkoholinius gėralus (spiritą, degtinę, vyną, alų ir k.) gyvenamuosiuose butuose ir arklidėse griežtai draudžiama.

Pastaba. Kariams girtuokliauti arba girtiems rodytis viešose vietose griežtai draudžiama.

Svečiai.

258. Į gyvenamuosius butus, dirbtuves ir arklides leidžiama tik savo dalies tarnautojai ir tiesioginiai viršininkai.

Asmenys, kurie nori pasimatyti su tarnaujančiais ar šiaip kokią reikalą turį į butus įeiti, leidžiami karininko dežuro dalies vado patvirtintomis taisyklėmis.

Pirkliai, apgavikai, muzikantai ir kiti klajūnai į butus visai neleidžiami.

259. Pasimatyti su tarnaujančiais leidžiama kasdieną paskirtu laiku. Svečias pasako kuopos (eskadrono, baterijos, komandos) dežurui pavardę to žmogaus, kurį nori matyti ir pasisako savo vardą, pavardę ir gyvenamąją vietą; tas žinias dežuras įneša į svečių knygą (11 pr.).

260. Svečiai neturi teisės neštis su savimi alkoholinių gėrų.

Kareivinėse nakvoti niekam iš pašalinių neleidžiama; dalies vadas gali leisti nakvoti tik kariams.

261. Karininkai ir valdininkai, atvykę tarnybos atlikti savo reikalais į kurią nors dalį, elgiasi kaip šio Statuto 24 § nurodyta.

Kaip leidžiama iš būtų išėiti ir atostogų.

262. Kareiviai, tik kelioms valandoms paleisti, laikomi tik iš buto išėjusiais ir gauna: iki vakarinio patikrinimo paleisti — asmens ženklą (12 pr.), iki vėlybo vakaro — leidžiamuosius raštelius (13 pr.).

263. Laisvu laiku kuopos (eskadrono, baterijos, komandos) vado paskirtomis valandomis kareivius leidžia išėiti viršila, tik ne vėliau vakarinio patikrinimo.

264. Tuos, kurie nori išėiti laike užsiėmimų, be pietų, arba iki vėlybo vakaro, paleidžia pats kuopos (eskadrono, baterijos, komandos) vadas.

265. Kiekvienoj kuopoj (eskadrone, baterijoje, komandoj) tiek turi būti asmens ženklų, kiek yra žmonių sąrašė.

Asmens ženklai laikomi užraktytoj spintelėj stiklo durėlėmis (tinklo): patogų suskaičiuoti (patikrinti) kiek yra žmonių butuose ir kiek nėra; spintelės raktą neša joja dežuras.

266. Komandiruojami ir šiaip tarnybos reikalais siunčiami kareiviai visados turi asmens ženklą su savimi. Atimti asmens ženklą ar leidžiamąjį bilietą (14 pr.) niekas ir niekad negali.

267. Jei kareiviai išleidžiami komandoj, asmens ženklas duodamas tik komandos viršininkui. Bet jei yra reikalo, tai tie ženklai duodami ir visiems.

268. Svarbiam reikalui esant, tiesioginiai viršininkai turi teisės visokiu laiku savo valdinius kareivius paleisti: kuopos (eskadrono, komandos) vadas — 3 dienoms; bataliono (baterijos, pulko vado padėjėjas) — 7 dienoms; dalies vadas — iki mėnesio.

Leidęs atostogų viršininkas komanda praneša da-

lies vadui ir duoda leidžiamąjį bilietą pats pasirašomas.

269. Išeinant iš buto, atostogų važiuojant ir grįžus, kareiviai pasirodo savo netarpiniam viršininkui ir kuopos (eskadrono, baterijos, komandos) dežurui sugrįžusieji po vakarinio patikrinimo pasirodo tieginiam viršininkui prieš rytinį patikrinimą.

Išeinantieji iš buto asmens ženklą ar leidžiamą raštelį gauna iš kuopos (eskadrono, baterijos, komandos) dežuro, kuris apžiūri, ar švariai, ar forma apskaitę, ir įrašo į išleistųjų knygą (15 pr.); pagrįžusieji duoda jam savo asmens ženklus arba leidžiamuos raštelius; čia tuoj dežuras ir pažymi grįžimo valandą ir minutę.

Paleistieji atostogų, išvažiuodami ir sugrįžę, kareiviai pasirodo viršininkui ir kuopos (eskadrono, baterijos, komandos) dežurui, rodo savo leidžiamuosius bilietus; dežuras apžiūri, kaip apsirėdę, ar viskas tvarkoj.

P i r t i s.

270. Į pirtį žmonės eina komandomis; jas siunčia viršila; siųsti pirtin reikalinga kuo dažniau ir rečiau, kaip 2 kartų į mėnesį.

Pirty prie drabužių turi pasilikti vienas dežurinis, su kiekviena komanda pirtin turi eiti ar sanit. puslėpys ar kuopos sanitaras.

Dalies gydytojo parėdymu pirtyj turi būt daroma dezinfekcija.

Kur pirtyje yra dezinfekcijos kamera, komandos viršininkas prižiūri, kad kareiviai talpintu į kamerą savo drabužius ir baltinius.

271. Komandai iš pirties sugrįžus, jos viršininkas praneša viršilai ir kuopos (eskadrono, baterijos, komandos) dežurui kas atsitiko.

272. Apsirėdę siunčiami į pirtį du kartu mėnesį, kaip įsakymu nurodomomis dienomis.

Vakarinio patikrinimo tvarka.

273. Dalies dežurui įsakius 20 v. 45 m. dežuras (paleistas, komandos) trintuoja (bubnuoja) „garsą“, o paleistas – „sūnį“.

274. „Garsai“ pasigirdus ir kuopos (eskadrono, baterijos, komandos) dežurui įsakius, visi kareiviai išėjimo tiesine kryptimi, o būrininkai (fejerverkeriai) išėjimo priešaky per du žingsniu ties savo būrio.

275. Jei surašo šaukia žmones, kas išgirsta savo būrio, atsako „Jai“ jei kareivio nėra, atsako būrininkas: „fejerverkeriai!“, „sargyboj“, „paleistas į miestą“, „paleistas“ ir t. t.

276. Žmones patikrinus, skaičiuojama*) pavojaus laipsnis; paleisti viršila skaito dalies įsakymo §§, kurie apibūdina visoms žinomai, ir paskirsto žmones rytdienai, tarybų po viršilos daro savo pranešimus ir tarybų pranešimus būrininkai (fejerverkeriai).

277. Kai tarybos reikalai pabaigti, giedamas „Garsai“ ir gimnas; po to viršila paleidžia žmones iš kuopos (eskadrono, baterijos, komandos) dežuro, kuris visi patikrinime nebuvusių, savo valia paleidžia ir iki vėlybo laiko paleistų sąrašą praneša dalies dežurui.

278. Jei viename bute kuopa (eskadronas, baterijos, komanda) negali susirinkti, patikrinimas daromas komandos patikrinimo išdavus būrininkai (fejerverkeriai) paleisti viršilai Vakarniame patikrinime kuopoj (eskadronoj, baterijoj, komandoj).

* Surašyti – dielat rasčiot, rasčityvat.

kadrone baterijoj, komandoj) turi dalyvauti vienas kuopos (esk., bat., kom.) karininkas.

278. Po vakarinio patikrinimo mokymai draudžiama.

VII-ji SKILTIS.

Vidaus tarnyba.

Dienos tarnyba.

279. Vidaus tarnybai eiti kasdieną skiriama:

- 1) sargyba arba dalies sargybos (naminės) ruliai (pėsti arba raiti);
- 2) ordinarai ir pasiunčiamieji;
- 3) dežurai ir tvarkininkai.

Atskirai daliai skiriama: a) dalies dežuras (karininkas) ir jam pasiuntiniai; b) viršila dežuras (viršilas) ir viršilė (viršilė) (šarvaramų batalione, kavalerijoj, artilerijos pulkuose ir kitose divizionuose skiriamas dežuras būrininkas (būrininkas)); c) sanitarijos puskarininkis dežuras; d) kavalerijos puskarininkis (kavalerijoj ir lauko artilerijoj); e) virtuvių ir kepyklų dežuras; g) kareivių kliubos (kavalerijoj) dežuras (puskarininkis) ir tvarkininkai; i) raitas trimičius (bubnius); k) dalies raštinės raštininkas dežuras; l) ligoninės tvarkininkai; m) veterinarinės ligoninės tvarkininkai (kavalerijoj ir lauko artilerijoj).

Kuopai (eskadronui, baterijai, komandai) skiriama: a) dežuras, b) trys tvarkininkai; c) arklidžių dežuras (kavalerijoj, lauko artilerijoj ir komandose, kurios turi arklius); d) arklidžių tvarkininkai (žiūr. c.) atsižvelgiant į arklių skaičių.

280. Be to, jei vietos sąlygos reikalauja, vadas gali skirti: a) dalies dežuro padėjėją (jauną karininką), b) tvarkininkus prie vartų ir kitur, kur reikia.

281. Jei pulko dalis slovi atskirai, ten būtinai skiriama dalies dežuro padėjėjas. Tokioj atskiroj kuopos (eskadrono) viršilos pareigas eina vienas kuopos (eskadrono, baterijos, komandos) dežuras; leidžiama, kad ir šio puskarininkio toms pareigoms eiti.

Dalies vadas, jei yra reikalo, atskirai esančios kuopos (eskadrono) dalies dežuro padėjėjui duoda dalies dežuro pareigas ir teises.

Atskirai esančiuose kuopose (eskadronuose, baterijose, komandose) tam tikri atskiri dežurai neski-

282. Kuopose, komandose, jei jų sudėtis nekeičiama, leidžiama skirti dežuro pagalbai tik vieną tvarkininką.

283. Tvarkininkų, kurie skiriami visai dienai, turi būti trys pamainos, kurie skiriami tik nakčiai (pamainos) — dvi pamainos.

Dvi tvarkininkų pamainos visai dienai skiriamos tik kavalerijoj.

Kavalerijoj klibui (krautuvei) teskiriamas vienas tvarkininkas.

Ar kada karėnių esant, ar kitiems reikalams verta, leidžiama skirti ir dvi tvarkininkų pamainos, kurios dalies dalies įsakyme skelbiamas.

Pamainų skiriama viena, dvi, trys pamainos, — žiūr. 280. kito jų tarnyba tęsiasi.

284. Sargybų ir sargybų vietų skaičių nusprendžia vadas, atsižvelgdamas į vietos sąlygas ir į apsaugos turo apsaugojimą.

Prie pinigų dėžės, prie areštuotų (teismo nusprendusių) bendros kameros sargybiniai būtinai skiriami.

285. Slaptažodį (parolį), kur reikia leidimą sa-
boms skiria kasdiena dalies vadas; adjutantas
įteikia naujam dalies dežurui.

Sargybą dalys eina Įgulos Statuto taisyklėm
šio statuto 480—489 §§

286. Patruliai skiriami tam tikru dalies vado
kymu ir savo tarnybą jie eina šio statuto 468—47
taisyklėmis

287. Ordinarai ir pasiuntiniai skiriami Įg
Statuto taisyklėmis. Dienos tarnybai daly skiriamos
tos dalys, kurios neįeina į komendanto Įgulos Sta
taisyklėmis vedamos sargybos (mieste) sudėtį.

288. Visą kitą dienos tarnybos sudėtį skiria
lies vadas.

Visai dienos tarnybai eiti kasdien paėliui s
ma tarnybinė kuopa (eskadronas, baterija); jei vi
kuopos (eskadrono, baterijos) nepakanka, tai ir
skiriama, tik pėstininkuose to paties bataliono, o
lerijoje to paties diviziono. Išimtinuose atsitikim
dienos tarnybos sudėtis gali būti mišri.

Visi tarnybos paskyrimai kasdieną skelbiam
lies įsakyme, ir skirstymo valanda nurodoma.

289. Sargybų ir patrulių (kiekvienos pama
viršininkais skiriami puskarininkai (fejerverkeriai)
grandiniai (bambarduotojai).

Pasiuntiniai — kareiviai Įgulos Tarn. St.
syklėmis

Dežurais — puskarininkai (fejerverkeriai), gra
niai (bambarduotojai) arba mokytesni, gerai tar
žina, kareiviai (patrankininkai); tvarkininkais — tik
reiviai (patrankininkai).

290. Be vidaus (namų) tarnybos kariuom
dalys eina dar ir Įgulos tarnybą Įgulos tarnybos S
to taisyklėmis.

Įgulos (mieste) tarnyba taip pat skelbiama dalies

Be to kasdieną dalies įsakymu paskiriama dalis
šio statuto 480—489 §§

Darbai.

291. Visas dalies darbams dirbti įsakymu arb
skiriami darbininkai; nenumatytiems darbams
šio statuto 480—489 §§

Įsakyme ar paliepime nurodoma, koki kuopa (es-
kadronas, komanda) arba batalionas (divizionas) turi
dirbti darbininkų, kiek žmonių, koks darbas nu-
matomas ir kiek jis gali tęstis; nenumatytiems darbo
šio statuto 480—489 §§

Jeigu paskyrimai darbams dalies įsakyme nenuma-
to dalies dežuras jų reikalingumo nemato, tokius
paskyrimus tik daryti dalies vadui įsakius.

292. Darbai dirbti gali būt skiriami ir areštuo-
jami po priežiūra ir atsakomybe dalies dežuro.

293. Birnininkai (fejerverkeriai) ir skyrininkai pri-
darbu eiga.

Tarnybos pareigų skirstymas ir lyginimas.

294. Visas tarnybos pareigas kuopoms (eskad-
ronams, baterijoms) skirsto ir jas lygina atskiros da-
adjutantas, vadovaudamies žmonių skaičiumi ir
šio statuto 480—489 §§

Pastaba: Jei sunku kuopoms skirstyti ir
lyginti tarnybos pareigas, tai adjutantas skirsto ir
lygina jas tik batalionams.

295. Iš eilės einančias tarnybos pareigas būrių skirsto ir lyginai viršila, taip jis skirsto ir lygina tarnybos pareigas būrininkams ir skyrininkams.

Kuopos (eskadrono, baterijos, komandos) viršilo nurodymais gali būti įsakyta viršilai skirstyti ir lyginti tarnybos pareigas visai kuopai (eskadronui, baterijai, komandai).

296. Tarnybos pareigų skirstymą ir lyginimą būrio žmonėms atlieka būrininkas, jei to nedaug, o visai kuopai.

297. Viršila ir būrininkas (fejerverkeris) leidžia žmonėms keistis paskyrimais, jei yra svarbių priežasčių.

298. Paskyrimai skelbiami iš anksto, o žmonėms laike vakarinio patikrinimo: tą naktį jie jokių tarnybos pareigų neina; paskyrimo dienoj jie užsiėmimuose lyvauja, bet reikia leisti jiems pasirengti ir savo pareigas patikrinti. Sugrįžus iš sargybos, dežuravimo, pabūrimo, rulių, visą likusį dienos laiką leidžiama ilsėtis. Tarnybą tęsės mažiau dienos, poilsio laiką nurodo komandiriuo vad.

Tarnybos paskyrimų atskaita.

229. Eilinių (patrankininkų) paskyrimus būrininkas (fejerverkeriai) žymi tam tikruose lapuose (4 lapuose), kurie tvarkomi būriuose kas mėnesį atskirai. Tiesiogiai kybo žymioj būrio vietoj ir jais viršilos vadovas lygindami būriams paskyrimus.

300. Tuos lapus taip tvarkyti: kiekvieno mėnesio pabaigoj parengti lapą sekančiam mėnesiui; į tą lapą įtraukti visų nuolat esančių ir prikomanduotų būrio eilinių (patrankininkų) pavardes, pažymint kas kokias pareigas eina.

Tarnybos ir darbų paskyrimams sulyginoti būrių dalinamas į skiltis. Kiekviena skiltis turi savo vertę

(grafa). Kas paskirtas į tarnybą ar darbus, prieš pavarde vėrtikalėj skilty pažymimas skaičius, kada į tarnybą ar darbas pasibaigė; jei kas dėl kitų pareigų (kurpius, siuvėjas, raštininkas ir k.) neskiriamas, jo pavardę langeliuose žymėti; x; jei kas serga, jo pavardę langeliuose žymėti s; paskyrimai be eilės (komandos) pabraukiami, pav.: 16

Tie lapai laikomi metus.

301. Kiekvienos grupės paskyrimų skaičius reikiama sulyginoti. Jei to negalima atlikti per mėnesį, tai būriui atlikti per du mėnesius. Tam reikalui mėnesio pavardė prieš kiekvieną pavardę ir kiekvienoj grupėj stovintys skaičius, kiek keno paskyrimų turėta. Tie skaičiai perkeliama į sekančio mėnesio lapą.

302. Aukščiau nurodytomis taisyklėmis viršila paskyrimų lapą būrininkams (puskarininkams, fejerverkeriams) ir skyrininkams (grandinkams, bombravintojams).

Tie paskyrimai tvarkomi bendrai visai kuopai (eskadronui, baterijai, komandai) tai ir paskyrimų lapas būriui bendras.

VIII-ji SKILTIS.

228. Tarnybos sudėties skirstymas ir keitimas; komandų siuntimas ir jų kelionė.

229. Tarnybos sudėties skirstymas ir keitimas.

303. Dienos tarnybos sudėties skirstymą atlieka komandiriuo dalies dežuras; skirstymas daromas atskirai nuo mėnesio skirstymo ir tą valandą, kuri įsakymu yra paskyrimas.

304. Visi įeinantieji į dienos tarnybos sudėtį, keičiant skirstymo valandą, tik virtuvių dežuras pradeda

siųsta; jai sugrižus—kuopos (eskadrono batarėjos komandos) dežurui. Surinktinės komandos viršininkui komandai sugrižus, praneša viršilai dežurui.

318. Jei komandos viršininkas karininkas, tai išeinant ir atėjus, jis praneša dalies dežurui.

IX-ji SKILTIS

Dienos tarnybos pareigos.

Bendros pareigos.

319. Be dalies dežuro leidimo arba įsakymo kas iš esančių dienos tarnyboj neturi teisės su eiti arba kam kitam pavesti savo tarnybos pareigų.

220. Atvykus į kariuomenės dalį V. Prezidento Ministr. Pirmininkui, Apsaugos ministeriui, Vyriausybės K. Vadui, Armijos inspektoriui, dalies Vadui ir jo padėjėjams viršininkams, dalies dežuras sutinka ir lydi asmenis, raportuoja jiems ir lydi dalies rajone (16 pr.)

321. Jei į kariuomenės dalį atvažiuoja kitos dalies karininkas ar karo valdininkas, dežuras rekomenduoja save: „N pulko dežuras“; kas turi teisės lankyti būrelį tuos įleidžia, kas neturi, tiems prašo dalies vadovo leidimo; pats lydi tada, kada yra reikalo.

322. Apie nurodytuosius š. St. 320, 321 § asmenis dalies dežuras praneša dalies vadui.

323. Šio Statuto 320 § nurodytiems asmenims lankant dalies kuopas ir įstaigas, kareiviai dežurui juos sutinka ir lydi; jei nėra dalies dežuro ir jo padėjėjo, jie raportuoja.

Pastaba: Virtuvių dežuras kam reikalingam raportuoja ir dalies dežurui ar jo padėjėjui esant.

324. Jei dalies kuopas, įstaigas lanko kareiviai komandos (kuopos ir t. t.) dežuras“ ir lydi savo

325. Atvykus 320 ir 324 §§ nurodytiems asmenims (ne savo dalies) kareiviai dežurui tuoj praneša ir lydi.

326. Be 322 § nurodytų asmenų kareiviai dežurui turi atlikti, raportuoti ir lydėti

1) kuopas (eskadrono, baterijos, komandos) ir dalies vadus (diviziono) vadus, neatsižvelgiant ar čia arti dalies dežuras ar ne;

2) dalies dežurą ir jo padėjėją, neatsižvelgiant į čia ar netoliese savo tiesioginius viršininkus, jei tik dalies dežuras ar jo padėjėjas jiems nepriklauso.

3) jei dalies dežuras ar jo padėjėjas priklauso čia esančiai kuopai (eskadrono, baterijos, komandos) ar dalies vadui (diviziono) vadui, tai kareiviai dežurui raportuoja, o tik prieina paliepiamų gauti ar lydi, kas atsiūko.

327. Dalies dežuras ir kareiviai dežurui neraportuoja: a) prie vyresniojo viršininko jaunesniam ir b) kareiviai dežurui — prie savo dalies, kurioj dalies dežuras, vadu, jeigu jis pats raportuoja.

328. Dežurai raportuoja kaip šio St. 19—21 §§ reikalaujama. Paraportavęs duoda žingsnį į šoną ir pasiūlo viršininką, lydėdamas savo viršininką ar jo padėjėją savo kuopos (komandos) ribose. Paraportavęs raportams 16 priedėly.

329. Dežurai viršila (būrininkas, feijerverkeris), būrelis ir trimičius (bubnius) neraportuoja.

330. Kaip aukščiau minėtų asmenų atvykimą, taip ir išėjimą atsitikimą daly, kurioj dežuruoja, tuoj raportuoja kareiviai dežurui — dalies dežurui, o šis paraportuoja — dalies vadui arba jam nėsant — jo padėjėjui. Atsitikime visi dežurai turi imtis pirmos priemonių, kurios tiktų apystovoms.

Pranešdami dalies dežurui kareiviai dežurai kar praneša ir tos dalies vadui, kurioj dežuruoja.

Jei pulko dalis kur atskirai gyvena, tai kareiv dežurai tos rūšies reikalus atlieka per dalies dež padėjėją kur jis yra.

331. Dežurams leidžiama naktį ilsėtis, bet a sitaisius ir nepamirštant dežuravimo atsakomybės; k pos (eskadrono, baterijos komandos) ir arklidžių d žurams miegoti draudžiama.

Dalies dežuras.

332. Dalies dežurus karininkus skiria dalies v das savo nuožiūra; paskyrimus karininkams lyg dalies adjutantas.

333. Dalies dežuras netarpinai priklauso dal vadui.

Dalies dežurui priklauso visa dienos tarnybos dėtis; dalies sargybos ir patruliai priklauso jam, k sargybų dežurui Įgulos Tarnybos Statuto taisyklėm

334. Pradėdamas dežuruoti dalies dežuras r o dienos tarnybos sudėties skirstymą. Darydam skirstymą žiūri: ar visi tarnybai paskirtieji švaria forma apsirėdę, ar raitųjų pasiuntinių arkliai g pabalnoti; tikrina paskirtųjų skaičių, o jei randa kalingu, tai ir jų pareigas, kurias jie turės eiti.

Išskirstęs kartu su senuoju dalies dežuru tikr areštuotųjų skaičių, žiūri ar gerai jie laikomi ir pri areštuotųjų knygą (17 pr.). Tas pareigas atlikęs, k su senuoju dalies dežuru eina pas dalies vadą (jei das ar jo butas yra dalies rajone) ir raportuoja de ruoti pradėjęs, o senasis — pabaigęs; esant v sniam viršininkui, dežurai jam raportuoja.

Pastaba: Jei dalies vadas gyvena ne d rajone, jis nurodo raportams tvarką.

335. Dalies dežuras atsako už vidaus tvarką da ies gyvenamojoj vietoj.

336. Jis visą laiką būna dalies rajone, dežuravi mu paskirtame kambary; dežuravimo reikalais iš jos eidamas, palieka žinių, kur einas.

Staiga susirgęs praneša dalies vadui ir tik jam lei sus gali pasišalinti.

337. Jei dalis neišmėtyta, dežuravimo laiku jis turi apeiti visus trobėsius nemažiau vieno karto dieną ir vieno karto naktį; jei dalis išmėtyta, butus apeina taip, kaip dalies vado įsakyta; pastebėtą daly netvarką ir savo įsakymus praneša dalies vadui.

338. Dalies dežuras turi žinoti, kiek yra ligonių ligoninėj; kiek areštuotųjų, kiek yra sergančių arklių veterinarinėj ligoninėj.

339. Jis atsako už išsiuntimą laiku visų iš dalies paskirtų komandų.

Apžiūri ir laiku išsiunčia atskiras sargybas, kurios nebuvo įgulos ar dalies sargybos skirstyme.

Jei neatvyksta paskirti sargybai ar komandoms vesti karininkai, tuoj perspėja adjutantą ir praneša da lies vadui.

Skiria dalies įsakyme ar paliepime nenumatytiems darbams darbininkus, jei tik randa reikalą.

340. Patikrinimui ir aušrinei paskirtose valandose sako duoti reikalingų ženklų (signalų).

341. Gaisrui, potviniui ir kitoms nelaimėms dalies gyvenamoj vietoj ar arti jos atsitikus, praneša dalies vadui ir įsako žmonėms išėiti, arklius išvesti, turta, kuriam gresia pavojus, gelbėti; įsako surasti gaisrui gesinti įrankių, gaisrininkus pašaukti ir t. t.

342. Dalies vadui atvykus į nuotykių vietą, dalies dežuras jam praneša, kas jo įsakyta.

343. Pavoju šaukiant įmasi priemonių, kad visa dalis ir jos komandos tuoj būtų perspėtos.

344. Gavęs arešto lapelį, jei yra laisvų vietų, pažymi, kada priimtas, įrašo į areštuotųjų knygą (ji laikoma dežuro kambary — 17 pried) reikalingas žinias, o atimtus pinigus ir brangius daiktus siunčia kuopos (eskadrono, baterijos, komandos) vadui.

Jei nėra laisvų vietų, apie tai raštely pažymi ir gražina atgal.

Kada yra būtinas reikalas tuoj areštuotąjį priimti, o laisvų vietų nėra, įsako vietą parengti, paleisdamas tuos, kurie baigia savo laiką sėdėti (paprastu areštu) ir priima areštuotąjį.

345. Jei atvedami dalies dežurui kareiviai, kurie už kareivinių (mieste, kaime) blogai elgėsi, jis priima, areštuoja, įtraukia į areštuotųjų knygą ir su savo rašteliu pats pasirašęs, siunčia į sargybinių.

346. Jei prie atvesto areštuoto reikia pastatyti sargybinių, dalies dežuras įsako jį pastatyti ir išaukia kareivių naujai vietai.

347. Jei dalies vadas leidžia kam pasimatyti su areštuotais kareiviais, dalies dežuras duoda su savo parašu raštelį įteikti sargybos viršininkui.

348. Dalies įsakymu paskirtose dienose įsako vesti į pirtį areštuotuosius.

349. Žiūri ar tinkamai areštuotieji laikomi ir maitinami; duoda įsakymus laiku paleisti iš arešto areštuotuosius.

350. Su kareiviais, kuriuos atgabena patruliai, milicija, dežurai šiaip elgiasi:

a) savo dalies kareivius siunčia į kuopas (eskadronus, baterijas, komandas) arba areštuoja, pranešdamas toms kuopoms (eskadronams, baterijoms, komandoms), kur areštuojamieji skaitosi;

b) kitų dalių kareivius areštuoja, praneša tai daliai arešto priežastis ir prašo atsiųsti palydovus atsiimti;

e) jei areštuotieji yra kitos įgulos, praneša komendantui.

351. Priima pašalinių žmonių pasiskundimus kareiviais, užsirašo skundėjo pavardę, vardą ir gyvenamąją vietą; praneša apie pasiskundimus dalies vadui; reikale areštuoja kaltus kareivius.

352. Apie kuopų (eskadronų, baterijų, komandų) dežurų atsiųstus įtariamus svečius (šnipus, vagis) praneša dalies vadui; jei yra reikalo, sulaiko, kol neatsiims milicija.

353. Laike dežuravimo kokiai nors netvarkai su laikyti atlieka reikalingus areštus, perspėdamas atatinamų kuopų (eskadronų, baterijų, komandų) vadus imtis tolimesnių priemonių.

354. Ypatingai netvarkai kuopoj (eskadrone, baterijoje, komandoj) ar tarpe areštuotųjų ištikus, kada neatidėliojant reikia imtis priemonių, dalies dežuras praneša dalies vadui, o jam nėsant jo padėjėjui, pats turi atvykti į atsitikimų vietą, patirti ar praneša kuopos (eskadrono, baterijos, komandos) vadui, ir imtis reikalingų priemonių.

Atvykus kuopos (eskadrono, baterijos, komandos) vadui atiduoda jam kuopos (eskadrono, baterijos, komandos) vadovavimą, savo atsakomybei pasilikdamas parėdymus daly, iki atvažiuos dalies vadas ar jo padėjėjas, kuriems jis ir praneša kas atsitiko ir kas padaryta.

355. Jei arti kareivių randamas negyvo žmogaus kūnas, praneša dalies vadui ir milicijai, stato prie kūno sargybinių ir naujai vietai išaukia į sargybą kareivių.

Kam nors daly staiga numirus ar nusižudžius, praneša dalies vadui ir šaukia sanit. karininką.

356. Kam nors dienos tarnybos sudėty susirgus ar svarbų prasižengimą padarius, įsako jį tuoj pakviesti; jei reikia, nusikaltėlį areštuoja.

357. Dalies vadui sutikus, leidžia į kareivines tarnybos reikalais atvykusius svetimus karininkus ir valdininkus ir ką jie pastebi praneša dalies vadui.

358. Karo vadybos viršininkams, norintiems aplankyti ir apžiūrėti kareivines ne tarnybos reikalais, parūpina dalies vado leidimą.

359. Dalies įsakymu ar dalies vadui raštu ar žodžiu įsakius, leidžia ūkio viršininkui kartu su išdininku, o baterijose — baterijos ūkio viršininkui atidaryti bendrąjį pinigų dėžės skyrių. Į izdo skyrių leidžia išdininką, baterijose — baterijos ūkio viršininką kada tik jie paprašo; leisti juos į pinigų dėžę dalies dežūras įsako tos dėžės sargybos viršininkui.

360. Atvykstančioms į dalį komandoms ir atei-nantiems atskiriems žmonėms dalies dežūras paskiria nakvynę, jei anksčiau jokių tuo reikalu paliepiimų nebuvo.

361. Kartu su sanitarijos karininku žiūri, kad mėsa ir kiti kuopoms (esk. baterijoms, komandoms) skiriami produktai būtų geri, nesugedę. Produktus kurie galėtų pakenkti žmonių sveikatai, vartoti neleidžia ir praneša dalies vadui ir ūkio viršininkui.

362. Apeina virtuves ir apžiūri, ar švariai ir gerai valgis gaminamas, ar švariai produktai laikomi. Apie apsileidimus praneša dalies vadui.

363. Žiūri, kad vakarinis patikrinimas kuopose (eskadronuose, baterijose, komandose) būtų daromas laiku; laike patikrinimo, jei leidžia apystovos, pats lanko kuopas (eskadronus, baterijas, komandas).

364. Po vakarinio patikrinimo, klauso dežūrų pranešimų. Jų rašteliais pasiremdamas, sudaro bendrą savo valia pasišalinusių ir vėlesniam laikui paleistų sąrašą ir jį su savo raportu (pr. 18) pasiunčia dalies vadui arba pats įteikia.

365. Rytą klauso dežūrų pranešimų, kurie įteikia sugrįžusių sąrašus. Iš tų sąrašų daro bendrą sąrašą pridėdamas areštuotuosius ir jį su pareiškimu (pr. 19) pasiunčia ar pats įteikia dalies vadui.

Dalies dežūro padėjėjas.

366. Dežūro padėjėjas netarpinai priklauso dalies dežūrai ir vykdo jo įsakymus dežuravime.

Padėjėjui, kaip ir dalies dežūrai, priklauso visi dienos sudėties kariai; santikiuose su sargybonimis ir patruliais jis įgulos Tarnybos Statuto taisyklėmis eina sargybų dežūro padėjėjo pareigas.

Padėjėjui, dezuruojančiam atskiroj pulko daly, nurodytais pagrindais priklauso tik tos dalies dienos tarnybos kariai; apie visa jam praneštą, jis praneša dalies dežūrai.

Dežūras viršila, būrininkas, feijerverkeris.

367. Dežūras viršila (būrininkas, feijerverkeris) priklauso dalies dežūrai ir jo padėjėjui.

Jam priklauso bendrų virtuvių, kepyklų ir kareivių klubų dežūrai ir trimičius dežūras, išoriniai tvarkininkai; patruliai priklauso atsitikime, nurodytame š. st. 479 Š.

368. Skirstymo valandą jis nurodytoj vietoj sudaroma dienos tarnybos karius, apžiūri juos ir praneša dalies dežūro padėjėjui, kad dienos tarnybą skirstymui paruošta, o šiam įsakius — praneša dalies dežūrai.

369. Laiku surenka visas siunčiamas surinktines komandas, jas išskaičiuoja, apžiūri, paskiria viršininką ir, dalies dežurui pranešęs, siunčia jas.

Apie surinktinių komandų atvykimą taip pat praneša dalies dežurui.

370. Prižiūri tvarkos kiemuose ir apskritai dalies rajone; laikas, nuo laiko, kaip dieną taip ir naktį, apeina kiemus, dirbtuves ir kitus negyvenamus trobėjus; nakties laiku jam leidžiama imti su savim artimiausių patrulių vieną pamainą.

371. Tikrina ne tik jam priklausančiu dienos sudėties karių tvarkingumą bet visų dalies dežurų tvarkingumą ir patrulių.

372. Kada jam priklauso patruliai, jis eina į sargybos viršininkų pareigas, nurodytas šio statuto 470 ir 471 §.

373. Po vakarinio patikrinimo, kada visi dežurais surenka raportuoti, praneša apie juos dalies dežurui.

Sanitarijos puskarininkis dežuras.

374. San. pusk. dežuras priklauso dalies dežurui ir jo padėjėjui.

Jam priklauso ligoninės sanitarai tvarkininkai.

375. Jis privalo visą laiką būti dalies ligoninės (sanit. punkte) ir žinoti ligonių skaičių, ligos rūšį, pasiskirtą kiekvienam gydymą ir valgį.

376. Visų rytą atsilankusių kareivių pavardes įrašo į tam tikrą knygą (22 pried.).

377. Atgabenus į ligoninę staiga susirgusį kareivį suteikia jam pirmos pagalbos. Jei staiga susirgęs kario į ligoninę atgabenti negalima arba pavojingai pareikalavus iš kuopos (eskadrono, baterijos, komandos), tuoj pats, paėmęs reikalingus įrankius, o jei re-

ikia ir naščius, vyksta pas susirgusį; abejuose atsitikimuose apie savo veikimą tuoj praneša sanitarijos kareiviniui.

278. Dalies dežurui arba sargybos viršininkui pareikalavus, jis tuoj vyksta į sargybines apžiūrėti staiga susirgusių areštuotųjų.

379. Kasdien prieš skirstymo valandą paduoda dalies dežurui žinias apie ligonių skaičių dalyje.

380. Prižiūri, kad sekantieji sanitarai dežurai sąžiningai eitų savo pareigas, prižiūrėdami ir saugodami ligonius.

381. Jis prižiūri butų ir indų švarumo, reikalingos šviesos ir vidaus tvarkos butuose tų karių, kurie gyvena prie ligoninės (ambulatorijos).

382. Prižiūri, kad visuomet, dieną ir naktį, sekantieji sanitarai būtų savo vietose ir sąžiningai eitų savo pareigas.

383. Prižiūri ligonių elgesius ir leidžia pasimatyti, eidams §§ 432, 433, 528, 529, tik su tais, kas turi gydytojo leidimą; draudžia svečiams be gydytojo leidimo nešti valgių ir gėralų ligoniams.

384. Seka, kad iš ligoninės išleidžiami pasveikę kareiviai būtų šiltai ir švariai apsirėdę ir eitų komandą.

385. Pasišalindamas tarnybos reikalais iš ligoninės, vidaus tvarkai prižiūrėti palieka ligoninės tvarkininką.

386. Po aušrinės raportuoja dalies dežurui.

Ligoninės sanitarai dežurai.

387. Sanitarai dežurai priklauso sanit. puskarininkui dežurui.

388. Sanitarai dežurai skiriami du; jie tarnybą eina pasivaduodami.

389. Iš eilės einantiems pareigas draudžiama gulėti ir miegoti; kiti tuo tarpu ilsis.

Veterinarijos puskarininkis dežuras.

390. Jis priklauso dalies dežurui ir jo padėjėjui. Jam priklauso veterinarijos ligoninės tvarkininkai.

391. Jis privalo būti veterinarijos ligoninės būtyje žinoti veterinarijos ligoninėje sergančių arklių skaičių, kiekvieno arklio ligos rūšį, paskirtą gydymą ir kiek laiko arklys randasi ligoninėje; prižiūri, kad arkliai būtų taisyklingai slaugomi, šeriami ir valomi.

392. Jei į veterinarijos ligoninę atsiunčiami susirgę arkliai, o nėra veter. karininko, suteikia jiems pirmos pagalbos; atsitikimuose, kada susirgusiojo arklio atvesti negalima, vyksta su reikalingais įrankiais į atsitikimo vietą; apie savo veikimą abejuose atsitikimuose praneša veterinarijos karininkui.

393. Kasdien skirstymo valandą dalies dežurui paduoda žinių apie sergančių ir išgijusių arklių skaičių.

Veterinarijos ligoninės tvarkininkai.

394. Veterinarijos ligoninės tvarkininkai priklauso veterinarijos puskarininkui dežurui.

395. Jie skiriami sergantiems arkliams prižiūrėti ir slaugyti, ir eina tarnybą pasivaduodami.

396. Sekantiems tvarkininkams draudžiama gulėti ir miegoti; kiti tuo laiku ilsisi.

Bendrų kepyklų ir virtuvių dežuras.

397. Bendrų kepyklų ir virtuvių dežuras priklauso dalies dežurui, jo padėjėjui ir viršilai (būrininkui, fejerkerkeriui) dežurui. Jis skiriamas tik tuose atsitikimuose, kada virtuvės ir kepyklos kelių kuopų (esadronų, baterijų, komandų) yra vienoj vietoj.

398. Jis seka, kad rytą virtuvių ir kepyklų valymo darbai būtų prideriančiai atlikti, kad visą dieną jose būtų palaikomas švarumas, kad po pietų ir vakarienės indai būtų išplauti ir paslėpti; kad valgomieji daiktai, (tuona, miltai, mėsa ir t. t.) būtų tvarkoj laikomi, neišmėtyti, apdengti; kad malkos nebūtų kraunamos ant žemės, kad kareiviai be reikalo nesimaišytų virtuvėje ir kad žiburiai laiku būtų užgesinta.

399. Rapartuoja apie besimainančių virtuvėjų kareivių skaičių, koks valgis verdamas (16 pried.); raportuoja ir tada, kada viršininką lydi dalies dežuras arba jo padėjėjas.

Kareivių klubo dežuras ir tvarkininkas.

400. Klubo dežuras priklauso dalies dežurui, jo padėjėjui ir dežurui viršilai (būrininkui, fejerkerkeriui); vidaus tarnyboj — klubo prižiūrėtojui.

Jis skiriamas tik iš puskarininkių.

401. Prižiūri klube ir apie klubą tvarkos, buto ir indų švaros, tinkamos šviesos ir seka kad patarnautojai būtų savo vietose ir gerai eitų savo pareigas.

402. Neleidžia į klubą (krautuvej) civilių pašalinčių žmonių. Kitų dalių karius leidžia.

403. Neleidžia nieko už prekiaujamo stalo, į sandėlius ir į virtuvę, išskyrus klubo tarnautojus ir prekių tiekėjus.

404. Kam nors pasiskundus, kad prekės parduvinėjamos menkos vertės, netikro svorio arba ne nustatyta kaina, privalo patikrinti skundo teisingumą ir pranešti krautuvės prižiūrėtojui ir dalies dežurui.

405. Neleidžia nereikalingo trenksmo ir praeigų žengimų prieš padorumą. Asmenis, ardančius tvarką, prašalina iš kliubo.

Seka, kad atsilankiusieji nenaikintų kliubo tvarką ir kad padarytieji kliubui nuostoliai būtų atlyginti ir kas juos padaro.

406. Prieš vakarinį patikrinimą uždaro kliubą ir eina pranešt dalies dežurui.

407. Uždaręs kliubą, kartu su kliubo prižiūrėtoju apžiūrina visus kambarius ir apžiūri, kad niekas nepalikėtų kliube, kad durys būtų uždarinėtos, šviesa užgesinta, o kliubo daiktai (indai ir k.) būtų sutvarkyti.

408. Kliubo (krautuvės) tvarkininkas priklauso kliubo dežurui.

Jis skiriamas dežuro pagalbai (padėjėju) ir, patarajam pasišalinus, eina jo pareigas.

409. Tose kuopose (eskadronuose, baterijos komandose) kurios savo bute turi kliubą (krautuvės) ir kliubo (krautuvės) dežuro ir tvarkininkų pareigas eina kuopos (eskadrono, baterijos, komandos) dežurai ir tvarkininkai.

Trimičius (bubnius) dežuras.

410. Trimičius (bubnius) priklauso dalies dežurui, jo padėjėjui ir dežurui viršilai (būrininkui, feiverkeriui).

411. Jis privalo būti arti dalies dežuro kambario ir ženklus duoda tik dalies dežurui įsakius.

Raštininkas dežuras.

412. Raštininkas dežuras raštinės vidaus tvarkos ir pareigų priklauso dalies dežurui; atžvilgiu savo tiesioginių pareigų vikdymo klauso adjutanto nurodymų.

413. Jis privalo nuolat būti raštinėj, prižiūrėti raštinės švarumą, tvarkos ir neleisti į raštinę pašalinių asmenų.

414. Jis priima visus raštus ir pasirašo juos ir surašo visus, tarnybos pasikalbėjimus telefonu ir paskirtų raštinėj pasiuntinių atvykimą, įtraukia į tam tikslui laikomą knygą ir paeilui siunčia juos raštinės reikalais.

Neužsiėmimo valandose priimtus skubotus pakeičius ir telegramas siunčia tuojaus adjutantui ar ūkio raštvedžiui.

Kuopos (eskadrono, baterijos komandos) dežuras.

415. Kuopos (eskadrono, baterijos, komandos) dežuras priklauso dalies dežurui ir jo padėjėjui; visų tvarkoj — netarpinai savo viršilai. Jam priklauso visi kuopos (eskadrono, baterijos, komandos) tvarkininkai.

416. Pirm pusės valandos prieš skirstymą, naujas dežuras apžiūri jam priklausančius tvarkininkus ir patikrina, ar žino jie savo pareigas; paskui į paskirtą kambarį surenka visus dienos sudėties kareivius viršilai apžiūrėti; po to sužino iš seno dežuro akivaizdus esančių ir nėsančių kareivių skaičių ir veda skirstymą iš skirstymo, kartu su senuoju dedežuru eina viršilai, raportuoja jam dežuruoti pradėjęs ir praneša, ką dalies dežuras pastebėjo, ar įsakė skirstyme.

417. Kuopos (eskadrono, baterijos, komandos) dežuras prižiūri vidaus tvarkos kuopoje (eskadrono, baterijoje, komandoje) kad kareiviai tikrai vykdytų tam tikslui nustatytas taisykles ir parėdymus; taip pat prižiūri, kad ginklai, kareivių ir valstybės turtas būtų tvarkoje ir vietoje laikomi.

Pasišalindamas tarnybos reikalais, savo pareigas paveda vienam tvarkininkui.

418. Privalo visada žinoti ligonių, areštuotų, paleistų, išvažiavusių atostogoms ir komandiruotų kareivių skaičių.

419. Apie visus atsitikimus kuopoje (eskadrono, baterijoje, komandoje) ir apie komandų išsiuntimą ar atvykimą praneša viršilai ir dalies dežurui. Be to viršilai praneša apie visus dalies dežuro paliepimus.

420. Dežuras privalo daryti parėdymų, kad kareiviai laiku būtų prižadinti, surinkti rytiniui patikrinimui, darbui, mokymui, pietums, vakarienei ir vakariniam patikrinimui; arklių valymui, šerimui, girdymui ir kiekvienu viršilos įsakymu.

Jis taip pat daro parydymą, kad paskirtas tarnybai, darbams, į pirtį, bažnyčia ir kitos komandos savalaikiu būtu surinktos; apžiūri jas ir parodo viršilai. Prižiūri, kad tvarkininkų keitimas būtų savo laiku atliktas.

421. Jei kuopa (eskadronas, baterija, komanda) maitinasi atskirai, dežuras privalo patikrinti dienos davinio saiką ir svorį (mėsą ir kiti produktai) ir prižiūrėti produktus į katilą dedant; seka, kad viskas duota, būtų įtraukta į produktų lapą ir paskirstyta porcijomis virti; užrašo virtuvės lentoj į katilą įdėtų produktų skaičių, pasirašo produktų lape ir tuo tikrina, kad į katilą įdėtas toks skaičius, kiek pažymėta produktų lape.

Jis būna mėsa iš katilo išimant ir prižiūri, kad porcijų dalinimas būtų teisingas, vidutinį porcijos svorį parašo lentoj.

422. Laike pietų ir vakarienės jis liekasi tvarkos prižiūrėti, sekdamas šio st. 252 §.

Kol dar visi nepradėjo valgyti; jis įsako kam pridera nunešti ar palikti (252 §).

423. Po rytinio patikrinimo surenka visus apsirgusius ir reikalaujančius medicinos pagalbos kareivius; viršilai paliepus, įrašo į knygą susirgusių ir siunčia ligoninėn.

424. Leidžiant kareivius iš kareivinių arba atostogoms ir jiems sugrįžus prisilaiko šio St. 271—2 §§.

Jei kas sugrįžta girtas arba pasivėlina, praneša viršilai.

425. Areštuojant kareivį, elgiasi sekdamas šio St. 540 ir 541 §§.

426. Gaisrui ištikus, imasi priemonių žmonėms ir arkliams išvesti iš tų butų, kuriems gresia pavojus ir išgelbėti Valstybės turtui.

427. Po vakarinio patikrinimo eina pas viršilą ir, gavęs negrįžusių, savo valia išėjusių, vėlybam laikui paleistų sąrašą, eina raportuoti dalies dežurui ir įteikti tą sąrašą.

Po rytinio patikrinimo praneša dalies dežurui, kada sugrįžo nebuvusieji vakariniame patikrinime ir savivalia išėjusieji, ir įteikia tų pasivėlavusių sąrašą, kurie buvo paleisti iki vėlybo laiko.

428. Jei kuopoj (eskadrono, baterijoje, komandoje) yra kareivių kliubas ir krautuvėlė, eina š. St. 400—409 §§ nurodytas pareigas.

429. Jei kuopoj (eskadrono, baterijoje, komandoje) yra prižiūrimas kareivis, tai pats ar per tvarkininką naktį prižiūri (8 pr.).

Ypatingos pareigos kareivinėse.

430. Dežuras prižiūri, kad apyvoka būtų tinkamai atliekama ir kad valgyklos, koridoriai, laiptai ir visos butas švariai būtų laikomi; kad laiku ir priderančiai jie būtų nušviesti; kad krosnys laiku būtų šildomos, ir kad kareivinėse oras būtų geras.

431. Seka, kad kareiviai savais reikalais šaltame laike, ypač naktį, vaikščiotų apsivilkę milinėmis ir apsiavę, o jei išeinamoji vieta atskirame bute, tai ir su kepurėmis.

432. Neleidžia į kareivines prekiautojų, elgetų, klaujūnų.

Svečių dalies vado nustatytomis taisyklėmis įleistų pasimatyti su kareiviais, klausia vardo, pavardės ir gyvenamos vietos; tas žinias įtraukia į svečių knygą ir leidžia pasimatyti.

433. Prižiūri svečius ir svetimų kuopų (eskadronų, baterijų, komandų) kareivius; neleidžia jiems pasilikti kareivinėje ilgiau apibrėžto laiko ir daryti netvarką; tvarkos ardytojus ar girtus privalo, viršilai pranešęs, tuoj nusiųsti dalies dežurui; pirm 1/2 valandos prieš vakarinį patikrinimą, apeina visą butą ir įsako visiems ne savo kuopos kareiviams pasišalinti.

434. Dežuras prižiūri, kad 22 v. kareiviai jau gulėtų, užgesinę šviesas, paliekant tik nakties žiburius.

Ypatingos pareigos privačiuose butuose.

435. Dežuras privalo žiūrėti, kad kareiviai nevaikščiotų gatvėse nepriderančiai apsirėdę, gerai elgtųsi, ir nesikištų į gyventojų reikalus; kad kareiviai neitų iš kuopos (eskadrono, baterijos, komandos) rajono; prasižengusius kareivius sulaiko ir nusiunčia viršilai.

436. Jei kuopos (eskadrono, baterijos, komandos) dalis užima atskirą butą, dežuras prižiūri, kad ten būtų palaikoma kareivinėms nustatyta tvarka.

437. Prižiūri, kad tvarkininkai visados būtų paskirtoje vietoje ir žinotų, kur randasi kuopos (eskadrono, baterijos, komandos) dežuras.

Kuopų (eskadronų, baterijų, komandų) tvarkininkai.

Pareigos kareivinėse.

438. Tvarkininkai priklauso kuopos (eskadrono, baterijos, komandos) dežurui ir be jo leidimo niekur negali išeiti.

439. Tvarkininkai eina tarnybą paeiliui; du arba vienas jų (prie 2 pamainų — vienas) vadinasi paeiliniai tvarkininkai ir tik jie privalo būti tvarkininkams nustatytoje formoje.

Tvarkininkai pasimaino dalies vado nustatytomis valandomis, atsižvelgiant į skirstymo laiką, į pamainų skaičių ir k. vietos apystovas.

440. Paeiliniai tvarkininkai privalo nuolat būti kuopoj (eskadrono, baterijoje, komandoje), tuoj pranešti dežurui apie pastebėtą netvarką ir atsitikimus; sekti, kad kareivių ginklai ir valstybės turtas būtų tvarkoj laikomi ir nepražūtų, ypač kada kareivių nėra kareivinėje ir taip pat naktį; sekti, kad niekas iš neįtrauktų į svečių knygą nebūtų kuopoje (eskadrono, baterijoje, komandoje), kad jie nedarytų netvarkos ir paskirtame laike apleistų kareivines.

441. Šaltame laike, ypač naktį, privalo sekti, kad kareiviai savo reikalais vaikščiotų milinėmis apsivilkę ir apsiavę, o jei išeinamoji vieta atskirame bute, tai ir su kepurėmis.

Prižiūri, kad gerai degtų šviesa kareivinių kambariuose, koridoriuose ir ant laiptų; ištikus gaisrui ar šiaip pavojui, žadina kareivius.

Laikę pietų ir vakarienių liekasi kuopos (eskadrono, baterijos, komandos) bute.

442. Jei kuopoj (eskadrono, baterijoj, komandoj) yra kareivis po priežiūra, tai naktį paeilinis tvarkininkas prižiūri jį.

443. Paeiliniui tvarkininkui gulti ir miegoti draudžiama.

Nepaeiliniai gali ilsėtis.

Pareigos privačiuose butuose.

444. Vienas tvarkininkas paeiliui visą laiką turi stovėti kuopos (eskadrono, baterijos, komandos) vado nustatytoje vietoje (gatvėj).

Toje vietoje pastatoma pastogė.

445. Paeilinis tvarkininkas visados turi žinoti, kur yra kuopos (eskadrono, baterijos, komandos) dežuras; sekti, kad gatvėj kareiviai nedarytų netvarkos ir nevaikšiotų nepriderančiai apsirengę.

446. Iš kitų tvarkininkų vienas skiriamas dežuro pagalbai, o kitas gali ilsėtis; jei skiriami 2 tvarkininkai, nepaeilinis ilsisi.

Išorės tvarkininkai.

447. Išorės tvarkininkai priklauso dalies dežurui jo padėjėjui ir dežurui viršilai (būrininkui feierverkeriui), o jei stovi prie kuopos (eskadrono, baterijos, komandos) vartų arba durų, tai ir kuopos (eskadrono, baterijos, komandos) dežurui.

448. Pasimainyti paeilinius tvarkininkus siunčia kuopos (eskadrono, baterijos, komandos) dežuras.

Tvarkininkas, atėjęs į kareivines, tuoj praneša kuopos (eskadrono, baterijos, komandos) dežurui, kas pastebėta ar atsitiko.

Nepaeiliniai išorės tvarkininkai gali ilsėtis.

449. Išorės tvarkininkai, prie vartų, durų, neišvengiamai nepriderančiai apsirengusių, netvarkingų ir netuštųjų leidimo kareivių; seka, kad išeinantieji su daiktais nepaeiliniai žmonės neišneštų svetimų daiktų ir jei kyla pavojus, sulaiko ir išaukia švilpuku, balsu arba per paeilinančius kuopos (eskadrono, baterijos, komandos) dežurus; taip pat jį išaukia, jei arti kareivinių pastebima tarpe kareivių ar pašalinių žmonių, gaisrą ar kitą pavojų atsitikimą.

450. Jie ne privalo įleisti į kiemą ir butą prekyvių, muzikantų, elgetų ir klajūnų; su svečiais ir kitais nepaeilinais žmonėmis elgiasi eidamas dalies vado nustatytą taisyklių.

Arklidžių dežuras.

451. Arklidžių dežuras priklauso dalies dežurui, jo padėjėjui; vidaus tarnyboje—netarpinai savo viršilai. Jam priklauso arklidžių tvarkininkai.

452. Pirmą pusę valandos prieš skirstymą apžiūri naujai paskirtus arklidžių tvarkininkus, patikrina, ar žino jie pareigas ir, eskadrono (baterijos, kuopos, komandos) dežurui įsakius, surenka paskirtoje vietoje viršilai apžiūrėti; iš seno dežuro sužino arklių skaičių, apeina arklides, sužino apie susirgusius ir neėdančius pašaro arklius ir eina į skirstymą; po skirstymo su senu dežuru vyksta pas viršilą, raportuoja jam dežuruoti pradėjęs ir praneša apie visus dalies dežuro pastebėjimus ir paliepimus, padarytus laike skirstymo; paskui padalinę tvarkininkus į dvi pamainas, įsako jo pavyzdžiu pradėti eiti pareigas.

453. Arklidės dežuras prižiūri arklidžių vidam tvarką, ir kad visi kareiviai vykdytų tam tikslui išleistas taisykles ir paliepimus, ir lygiai prižiūri arklidės turto neliečiamybę.

Iš arklidės pasišalindamas tarnybos reikalais savo pareigas paveda vienam tvarkininkui.

454. Jis privalo žinoti akivaizdoje esančių arklidžių skaičių: rikiuotės, karininkų, gurguolės, darbinių.

455. Jis praneša dalies dežurui visus atsitikimus arklidėj, pirma pranešęs viršilai; taip pat jam praneša apie dalies dežuro paliepimus.

456. Arklidėse dežuras prižiūri, kad arkliai būtų gerai pririšti ir būtų prisilaikoma taisyklių.

Būna ir atsako už tvarką laike šėrimo ir girdymo.

Seka, kad sugrįžę jodinėti arkliai būtų nuvalyti ir kad jų be paliepimo negirdytų ir nešertų avižomis; kad grįžusių arklidžių pakinktų, balnai ir gūnės būtų išvalyti ir savo vietoj padėti.

Apie susirgusius arklius tuoj praneša viršilai ir pasiunčia pranešti, kad ateitų veterinarijos puskarininkas; jei pas arklidžių pasirodys diegliai, tai pats suteikia pirmą pagalbą.

Prižiūri, kad tvarkininkai neapleistų arklidžių.

457. Draudžia visiems be jo leidimo vesti arklius iš arklidės.

458. Įleisdamas į arklides pašalinius žmones prisiūlo žemiau nurodytų taisyklių: į arklides leidžia savo dalies karininkus, savo eskadrono (baterijos komandos, kuopos) kareivius ir tiesioginius viršininkus; iš pašalinių — tik atėjusius su dalies karininko arba turinčius dalies dežuro arba eskadrono (baterijos komandos, kuopos) vado ar jo viršininko leidimą.

459. Prižiūri arklidžių tvarkos ir švaros, ir vėdinimą; kad nebūtų arklidėj vėjo ir niekas nerūkytų, va-

lyti tik žiburius ir arklidėse nebūtų trenksmo. Neleidžia kareiviams rinktis arklidėse.

Ištikus gaisrui pačioj arklidėj arba netoli jos, tuoj praneša žinoti apie tai viršilai ir pasirūpina išgelbėti arklius ir turtą.

460. Po vakarinio patikrinimo eina raportuoti viršilai ir dalies dežurui.

Arklidžių tvarkininkai.

461. Arklidžių tvarkininkai priklauso netarpinai arklidžių dežurui ir be jo leidimo niekur negali išeiti.

462. Jie padalinti į 3 pamainas: viena pamaina vakarados turi būti dieną ir naktį prie arklidžių, kitos — arklidėje ar bute.

Pasimainimas atliekamas arklidžių dežurui įsakius, kuris reikale gali išaukt visas tris pamainas.

463. Pradėdami tarnybą jie privalo kartu su savais tvarkininkais apžiūrėti, ar nėra susirgusių ir susirgusių arklidžių; apie viską pastebėtą praneša arklidės dežurui ir savo būrininkui.

464. Be arklidžių dežuro parėdymo niekam neleidžiama išvesti iš arklidžių arklidžių.

465. Jie privalo dažnai apžiūrėti arklius; apie susirgusius, neišėdusius pašaro ir negeriančius tuoj praneša dežurui ir savo būrininkui; seka kad arkliai neatstytų, nenusimautų apinasrių ir neplėšytų gūnių.

Nakčiai pailgina pavadžius, kad atsigulę arkliai galėtų priglausti prie pakrato galvą.

466. Tvarkininkai privalo žiūrėti, kad arklidėse nebūtų trenksmo, nesirinktų kareiviai ir kad ne tik arklidėse, bet ir aplinkui niekas nerūkytų; valyti iš po arklidžių išnešant juos į paskirtą vietą; prieš šersiant išvalyti ėdžias surinkti šieną, išmestą iš ėdžių; neleisti arkliams trintis, pataisyti susipainiojusius arklius; šla-

pinti karčius; dežurui įsakius, užmesti arkliams šieno laike šėrimo prižiūri, kad arkliai nebarstyti avižų.

467. Arklidės dežurui parėdžius, tvarkininkai patauja ir vakarienuja arklidėje arba paeiliui eina į tuvę.

Paeiliniams tvarkininkams draudžiama gulti miegoti. Nepaeiliniai gali ilsėtis.

Pėsti ir raiti patruliai.

468. Patruliai skiriami tvarkai prižiūrėti dalies rajone ir jo apilinkėj.

Dalies vadas, atsižvelgdamas į vietines sąlygas, nustato patrulių skaičių, rajoną ir maršrutą, tarnybos laiką ir pamainų skaičių, ir prie kokios sargybos patruliams būna paskirti. Patruliai skirstomi į vieną arba į dvi pamainas, jei tarnyba tęsiasi mažiau dienos ir 3 pamainas—jei tęsiasi ištisą dieną.

Kiekvienai pamainai skiriamas viršininkas.

469. Patruliai priklauso dalies dežurui, kaip sargybų dežurui, jo padėjėjui, kaip sargybų dežuro padėjėjui ir tos sargybos viršininkui, sekant Įgulos Statuto, prie kurios jie priskirti.

470. Paskirtame laike patruliai (visos pamainos) vyksta į sargybines pas paskirtą sargybos viršininką, kuris kiekvieno pavardę įrašo į sargybų lapą.

471. Sargybos viršininkas siunčia patrulius į sargybą pamainomis; kada paeilinės pamainos vaikščioja paskirtame jiems rajone, likusios sargybų bute pamainos ilsisi, prisilaikydamos taisyklių, sargybiniams nustatytų.

Paeiliniai pamainai sugrįžus, sargybos viršininkas siunčia kitą.

Paskirtame laike sargybos viršininkas visas pamainas siunčia atgal į kareivines.

472. Patruliai privalo sulaikyti netvarką gatvėj, jei ten dalyvauja kareiviai.

Neklausančius kareivius, keliančius trukšmą girtus ir neturinčius leidimo, sulaiko ir veda į sargybines.

473. Patruliai neliečia netvarkos, kurioj dalyvauja civiliai asmenys, išskyrus atsitikimus, nurodytus šio statuto 474 §. Jei į atsitikimo vietą pribuvo milicija, patruliai nesikiša į jos parėdymus, bet, jiems pareikalavus, padeda.

474. Nelaukdami milicijos, patruliai privalo tuoj sulaikyti pasikesinimus į svetimą turtą arba gyvybę, nors jame dalyvautų ne kareiviai, bet ir civiliai žmonės; prasikaltusius patruliai sulaiko ir pristato į sargybines.

475. Pastebėjus gaisrą, kuris gresia uždegti dalies butus, patrulių viršininkas tuoj praneša apie tai dežurams, tuose butuose esantiems.

476. Prie rasto lavono, patrulių viršininkas stato vieną patrulį, kuris laukia atvykstant sau į pamainą dalies dežuro paskirto sargybinių.

477. Patruliai prižiūri, kad išorės (išoriniai) tvarkininkai gerai eitų savo pareigas; staiga susirgus arba atsitikime, kada tvarkininkas turi būti paleistas nuo savo pareigos, vienas patrulis užima jo vietą ir laukia ateinant kito tvarkininko.

478. Patruliai vartoja ginklą tokiais pat pagrindais, kaip sargybiniai, Įgulos Statuto prisilaikant.

Paminėtuose Statuto šio 472 — 477 §§ atsitikimuose, ir kada buvo pavartotas ginklas, patrulių viršininkai tuoj praneša dalies dežurui.

479. Jei aplinkybės neleidžia patalpinti patrulių sargybinių jie liekasi savo kuopose (eskadronuose, baterijose, komandose); tokiuose atsitikimuose pareigas

patrulių sargybos viršininko eina dežuras viršila (puskarininkis).

Tokie patruliai pristato areštuotus į artimiausią sargybines.

Atskirų dalių sargybų viršininkai.

Bendros pareigos.

480. Sargybų viršininkai priklauso dalies vadui, kaip komendantui, dalies dežurui, kaip sargybų dežurui ir jo padėjėjui, kaip sargybų dežuro padėjėjui.

Eidami sargybos tarnybą vadovaujasi Įgulos Statutu ir taip pat šio St. 485—493 §§.

481. Apie visus pastebėtus, priimant sargybą, trūkumus, nauji sargybos viršininkai praneša dalies dežurui ir įtraukia į senos sargybos lapą.

482. Prižiūri, kad sargybos vietos rūbai būtų sveiki ir apie jų netvarką praneša dalies dežurui.

483. Įrašo visus atvykusius patrulius į sargybos lapą, prižiūri kad savo laiku išeitų paeilinė pamaina ir paskirtam laike paleidžia visas pamainas į savo kuopas (eskadronus, baterijas, komandas).

Jei patruliai atveda sargybos butan areštuotus, tai jis sulaiko juos iki dalies dežuro parėdymo.

Pulko daboklės sargybos viršininko ypatingos pareigos.

484. Pasimainant naujos sargybos viršininkas priima areštuotus nuo senojo, patikrina jų laikymo teisingumą ir prižiūri, kad senas sargybos viršininkas įrašytų naujos sargybos lapo pirmo puslapio apačioj visų perduotų areštuotųjų skaičių.

485. Nuo visų spynų raktus laiko pas save; karcerius ir langus atidaro ir uždaro tiktai pats.

486. Prižiūri, kad karcerių ar bendrų kambarių areštuotieji savo laiku gautų valgį ir tokį, kuris kiekvienam paskirtas; neleidžia areštuotiems maitintis iš salės.

487. Jei areštuotas suserga, tai praneša apie tai sanitar. puskarininkui dežurui ir reikalauja jį sargybos butan. Žinias apie ligą praneša dalies dežurui.

488. Paleidus areštuotą, apžiūri karcerį, kuriame jis buvo, ir pamatęs ką nors sugadinto, praneša dalies dežurui.

Pinigų dėžės sargybos viršininko ypatingos pareigos.

489. Įsako prileisti prie pinigų dėžės ir ją atidaryti tik dalies vadui arba dalies dežurui asmeniniai ar raštu įsakius.

X-ji SKILTIS,

Tikybos reikalai.

490. Visi kariai, kiek leidžia tarnyba, laisvai atlieka savo tikybų pareigas.

491. Laiką tikybinėms pareigoms atlikti skiria dalies vadas.

XI SKILTIS,

Pareigos sveikatai palaikyti.

Bendri nurodymai.

492. Kareiviai neprivalo slėpti savo ligų; susirgę tuoj praneša apie ligą savo netarpiniam viršininkui. Visi kariai turi susipažinti su „Instrukcija sveikatai palaikyti“.

Medicinos apžiūrėjimai.

493. Medicinos apžiūrėjimai skiriami: a) periodiniai visiems kareiviams (šio Statuto 494—501 §§); b) kareiviams, grįžtantiems iš atostogų arba komandiravimo ir grįžtantiems iš ligoninių (šio Statuto 503 §); c) atvykstantiems į dalį naujokams (šio Statuto 503 §).

Medicinos apžiūrėjimus atlieka dalies vyresnysis sanit. karininkas arba jo pavedamas jaunesnysis sanit. karininkas.

494. Kiekvienos kuopos (eskadrono, baterijos, komandos) kareiviai apžiūrimi nemažiau sykio į mėnesį; duonkečiai ir virėjai — nemažiau sykio į savaitę; siaučiant kokios epidemijai arba jei didėja susirgimo viena ir tąja pačia liga skaičius — medicinos apžiūrėjimai daromi dažniau.

495. Diena apžiūrėjimui skiriama dalies vado įsakymu, susitariant su vyresniuoju sanit. karininku ir skelbiant įsakyme.

Sekmadieniais ir nedirbamomis dienomis medicinos apžiūrėjimai nedaromi.

496. Medicinos apžiūrėjimams kuopą (eskadroną, bateriją, komandą) stato viršila, dalyvaujant kuopos (eskadrono, baterijos, komandos) vadui arba jo pavestam karininkui; sanit. karininkui įteikiama kuopos (eskadrono, baterijos, komandos) vado pasirašytą knygą medicinos apžiūrėjimas (20 pr.).

497. Kuopa (eskadronas, baterija, komanda) apžiūrima pilnoj sudėty su prikmandiruotaisiais.

Prikmandiruotieji ir ūkio kareiviai apžiūrimi pirma; tvarkininkai apžiūrėjimui pamainomi jau apžiūrėtais.

498. Sanitr. karininkas, sanit. puskarininkio padedamas, apžiūri atskirai kiekvieną iš eilės einantį kareivį

atskirame kambary, žymėdamas tam tikroje knygoje (20 pr.) apžiūrėto asmens sveikatos stovį.

Pastaba. Nėsant atskiro kambario, leidžiama apžiūrėti ir tame kambary, kur surinkti žmonės, padarius uždangalus.

499. Apžiūrėjimo metu kuopos (eskadrono, baterijos, komandos) vadas praneša sanit. karininkui apie tuos, kurie dėl silpnos sveikatos dažnai neskiriami į tarnybą ir užsiėmimus.

500. Kareiviai, kurie nebuvo visus apžiūrint, siunčiami rytdieną į sanitarį punktą su knyga medicinos apžiūrėjimams.

501. Medicinos apžiūrėjimo išdavus vyresnysis sanit. karininkas praneša dalies vadui, atkreipdamas kuopų (eskadronų, baterijų, komandų) vadų dėmesį į tai, kas jų parėdymu gali būti pašalinta.

502. Kareiviai, atvykę į kuopą (eskadroną, bateriją, komandą) iš atostogų, komandiravimo arba išėjus iš ligoninės — privalo būti siunčiami neveliau antros dienos į ambulatoriją (sanitarinį punktą) jų sveikatą apžiūrėti.

503. Atvykstančių į dalį naujokų med. apžiūrėjimas atliekamas tam tikromis dalies įsakyme skelbiamomis taisyklėmis.

Kaip siųsti susirgusius į san. punktą ir ligonines.

504. Kasdien po rytinio patikrinimo kuopos (eskadrono baterijos, komandos) dežuras surenka visus kareivius, kurie pasisako esą nesveiki, ir praneša viršilai, kuris įsako įrašyti juos į susirgusių knygą (21 pried.), kurioj pats pasirašo ir, pašyres komandai viršininką (jam ir knygą įteikia), siunčia į dalies san. punktą.

505. Sanit. karininkas apžiūri atvykusius kareivius: vasarą—neveliau 8 v. žiemą—9 val.; valandos skelbiamos dalies įsakyme.

506. Susirgusių knyga paduodama sanit. puskarininkui dežurui, kuris prieš ateisiant san. karininkui įrašo atsiųstų pavardes į sanit. punkto knygą (22 pried.)

507. Sanit. karininkas, apžiūrėdamas susirgusius, ambulatorijos knygoj daro pažymėjimų, o sanitarijos puskarininkis tuo tarpu pažymi sanit. karininko nurodymus atsiųstoj su ligoniais kny. o, pavyzdžiui „atsiusti“, „paleisti nuo užsiemimų X. dienoms“, „nusiustas į ligoninę“, „sveikas“ ir t.t.

Pažymėjimus susirgusių knygoj sanit. karininkas tvirtina savo parašu.

508. Nuo gimnastikos arba rikiuotės užsiemimų paleidžiama ne daugiau kaip 7 dienoms, visiškam poilsui—4 dienoms

Nurodytam laikui pasibaigus, paleistieji vėl siunčiami sanit. karininkui apžiūrėti, kuris pripažįsta atsiųstąjį sveiku arba pailgina jam poilsio laiką.

509. Dalies vadui pranešti kasdien siunčiama raštinei žinios apie bendrą sergančių skaičių (23 priedėlis).

510. Suteikus medicinos pagalbos, visi atvykusieji kareiviai komanda grįžta atgal ir pasirodo savo komandų dežurui ir viršilai. Komandos viršininkas sugrąžina susirgusių knygą; viršila sanit. kairninko pažymėjimais knygoj tuoj daro reikalingų parėdymų.

511. Staiga susirgusius, ar tai būtų dieną ar naktį, viršila tuoj siunčia į sanit. punktą arba išaukia sanit. puskarininką dežurą, jei susirgusį negalima ar pavojinga siųsti į sanit. punktą.

512. Kareiviai, siunčiamieji gyditis į dalies ligoninę ar kitą karinę gydomąją įstaigą, privalo turėti su savimi baltinius, batų, mundurą, kelnes, milinę, kepurę,

šėmos metu ir šiltus drabužius: pirštines, antausius ir t.t. Tie daiktai įrašomi į armatūrą ir su armatūrais gražinami į dalį.

Siunčiamieji į ligoninę privalo persivilkti švariais baltiniais,

Kitus valstybės ir savus daiktus siunčiamieji atiduoda savo būrininkui,

513. Susirgusiųjų užkrečiamomis ligomis visiems daiktams, nurodžius sanit. karininkui, daroma dezinfekcija arba jie sunaikinami; bute, kur gulėjo ligonis, taip pat daroma dezinfekcija.

Taip pat reikia pasielgti ir su prižiūrėjusio arklio daiktams, jei arklys susirgo užkrečiama liga; arklio prižiūrėtojas, nors jis ir sveikas, neleidžiamas prie sveikųjų, kol jis sanit. karininkas prižiūri.

514. Šaltam laike siunčiamieji į ligoninę ligoniai aprūpinami kelionei šiltais drabužiais ir šilta avaline.

Šie drabužiai ir avalinė, padarius jiems dezinfekciją, jei ligoniai užkrečiamai serga, gražinami atgal.

515. Ligoniams į ligonines lydėti skiriamas palydovas; jis daboja tvarkos kelionėje; jam duodami reikalingi dokumentai; sunkiai sergantiems lygoniams lyditi skiriamas sinitarijos puskarininkis.

516. Ligoniai gabenami į ligonines sanitariniais vežimais, žiema—tam tikromis rogėmis.

517. Palydovas, atiduodamas atgabentus ligoninėn ligonius, paima iš ligoninės raštelį ir jį atiduoda dalies raštinei.

518. Areštuoti, tardomi ar traukiami teisman siunčiami į ligoninę su apsarga jų sanitariniuose bilietuose pažymimą ar jie traukiami teisman ar tardomi.

Drausmės keliu areštuoti, gydytojui apžiūrėjus, siunčiami ligoninėn bendromis taisyklėmis; jų areštas pertraukiamas.

519. Palikti gydytis dalies sanit. punkte arba išsiųsti ligoninėn gydytis paskelbiami dalies įsakyme, pasiremiant vyresniojo dalies sanit. karininko suteikiamomis raštinei žiniomis.

Kaip išrašomi kareiviai iš sanit. punkto ir ligoninių.

520. Pasveikusieji kareiviai siunčiami į savo kuopas (eskadronus, baterijas, komandas) komandomis; komandai viršininką paskiria sanit. karininkas iš pasveikusiuju; atvykus dalin, komanda pasirodo kuopos (eskadrono, baterijos, kamandos) dežurai ir viršilai.

Išrašytieji skelbiami dalies įsakyme, pasiremiant žiniomis, dalies raštinei vyresniojo sanit. karininko duotomis.

521. Reikalui esant, ligoninės vyr. sanitarijos karininkas reikalauja iš dalies palydovų.

522. Sugrįžę dalin, jie pasirodo kuopos (eskadronų, batarėjų, komandos) dežurui, o visus raštus atiduoda dalies raštinei.

Pasiremiant tais raštais atvykusieji skelbiami dalies įsakyme.

Vidaus tvarka sanitariniame dalies punkte ir ligoninėse.

523. Ligoniams draudžiama išeiti be sanit. karininko leidimo, ardyti nustatytą tvarką ir daryti neramumą kitiems ligoniams.

Jie privalo rūpintis švariai laikyti savo drabužius, baltinius ir patalinę.

524. Draudžiama ligoniams: laikyti pas save pinigų ir kokius nors daiktus; laiko tik duotus drabužius knygas ir rašymui įrankius; valgyti uždraustus val-

gius, keistis porcijomis; vaikščioti išvieno skyriaus kaita.

Pastaba: Pinigus, brangius daiktus priima ligoninės administracija ir duoda kvitus.

525. Keldamiesi iš lovų ligoniai privalo apsiauti batais ir apsivilkt apsiautus (milines).

526. Rūkyti leidžiama tik paskirtose vietose ir tik tiems, kuriems leista.

527. Sergantieji veneros ligomis naudojami tik jiems specialiai paskirtomis išeinamomis vietomis; kitiems ligoniams naudotis tomis vietomis draudžiama.

528. Kiekviename sanit. punkte (ligoninė) privalo būti knyga svečiams; ją tvarko ligoninės dežuras.

529. Lankytojai leidžiami tik pas tuos ligonius, kuriuos lankyti sanit. karininko leista, (11 v. — 15 val.) prisilaikant šio St. 258—261 §§.

Susirgusieji karininkai.

530. Karininkai, kurie dėl ligos negali tarnybos pareigų eiti, privalo pranešti apie tai komanda.

531. Jiems leidžiama gydytis ir ne pas savo dalies sanitarijos karininką, bet pas šį įsiregstravus.

532. Pranešdamas komanda susirigęs karininkas privalo pranešti rašteliu apie savo ligą ir apie pranešimą komanda dalies adjutantui, jei dalies štabas randa šį dalies vadui.

533. Jei dalies vadas randa reikalingu patikrinti sveikatą karininkui, pranešusiam apie susirgimą, jis paskiria vieną vyresnijį karininką ir vieną sanitarijos karininką; patikrinimu išdavęs šie praneša dalies vadui.

534. Jei karininkui reikalingas nekuriam laikui poilsis ar kita priemonė (atostogos ir k.) sveikatai pa-

taisyti, jis praneša apie tai komanda pridėdamas gundančio sanitarijos karininko liūdymą.

Dalies vadas leidžia ir skelbia apie tai įsakyme.

535. Dalies vadas turi teisės leisti sveikatai patalinti atostogų 2 mėnesiams. Jei karininkui reikalingos atostogos ilgesniam laikui, jis prašo komanda; dalies vadas perėdo, kad karininko sveikata būtų patikrinta nustatyta tvarka.

536. Kai karininkai pateikia ne dalies sanitarijos karininko liūdymų, nurodytus šio St. 534 §, dalies vadas, jei randa reikalingu, tuos liūdymus pasiunčia vyresniajam dalies sanitarijos karininkui nuspręsti.

537. Karininkai, susirgę atostogose ir negalėdami laiku į dalį atvykti, praneša apie tai komanda vietos komendantui, jei vietoje komendanto nėra, tai artimiausiam.

XII SKILTIS.

Pareigos kareivius areštuojant.

Bendros taisyklės.

539. Areštus vykdo viršila; jam duodamas arešto lapelis, kuriame aiškiai nurodoma arešto priežastis, rūšis ir laikas, o antrojo pusėj — areštuotojo daiktai.

540. Raštelį pasirašo kuopos (eskadrono, baterijos, komandos) vadas, jam nėsant — karininkas, jei nėra karininko — viršila.

540. Kuopos (eskadrono, baterijos, komandos) dežuras, viršilai paliepus, siunčia arešto lapelius dalies dežurui, kuris, nėsant daboklėj vietos, pažymi „vietos nėra“ — gražina raštelį atgal. Jei vietos yra, raštelį pažymi priėmimo laiką ir kuriose dienose duoti kasdieną valgi.

541. Jei vietos daboklėj yra, gavęs atgal raštelį, kuopos (eskadrono, baterijos, komandos) dežuras siunčia areštuotąjį su palydovu į sargybines. Lydėti puskarininkui skiriamas puskarininkis.

Prieš išsiunčiant, iš areštuoto atimami visi pinigai, nereikalingi valstybės ir savi daiktai.

542. Areštuotą su arešto lapeliu palydovas atiduoda sargybos viršininkui.

543. Sargybos viršininkas palydovo akivaizdoj apžiūri, kad areštuotas neturėtų nereikalingų daiktų, pinigų, kad turėtų kas reikalinga.

544. Areštuotas privalo turėti mundurą, kelnes, milinę, kepurę, batus, baltinius, rankšluostį ir muilą; žardomi ir po teismu esantieji, gali turėti apklotą, padėdę ir pagalvius.

Areštuotam leista turėti: šukas, veidrodį, laikraščių, knygų ir rašomųjų dalykų.

Kitų daiktų turėti draudžiama.

545. Trūkstančių areštuotam daiktų sargybos viršininkas per palydovą reikalauja iš viršilos.

Nereikalingus areštuotojo daiktus sargybos viršininkas atiduoda palydovui; pinigus ir brangius daiktus atiduoda dalies dežurui.

546. Apie rastus nereikalingus daiktus, pinigus ir brangius daiktus, sargybos viršininkas pažymi arešto lapelio antrojo pusėj ir vietos įrašė.

547. Apžiūrėjus, areštuotasis talpinamas, sekant arešto lapelio nurodymais; jei į karcerį, lapelis kabinamas ant durų; jei į bendrą kamara, tai arešto lapelis laikomas pas sargybos viršininką.

Kada atsiunčiami žmonės be raštelį, sargybos viršininkas apie tai siunčia pranešti dalies dežurui;

laukiant parėdymo, areštuojamas laikomas sargybinė sargybai prižiūrint, arba reikale laikinai talpinamas bendrojo kameroje, arba karcery.

Taisyklės areštuotiems laikyti.

548. Drausmės būdu areštuoti kareiviai atlieka bausmę karceriuose.

Tardomieji, po teismui esantieji, karininkų ar milicijos už netvarką sulaikyti, laikomi bendrojo kameroje.

Viršilos laikomi įgulos daboklėj atskirai. Jei nėra atskiros vietos daboklėj, laikomi daly atskirame kambaryje, dalies dežurui prižiūrint.

Visi areštuotieji daugiau penkių dienų, turi būti vedami pasivaikščioti, arba į darbą, į mokymą mažiau trijų valandų kas antrą dieną.

549. Butas, kuriame laikomi areštuoti, visados privalo būti užrakintas. Spynos privalo būti vienodos ir vienu raktu rakinamos; tokių raktų sargybos viršininkas privalo turėti keliatą.

Laisviems karceriams vėdinti durys laikomos atdaros.

550. Kiekviename atskirame kambaryje privalo būti: stalielis, kėdė, suglaudžiama lova; iš koridoriaus ant durų ar sienos—kableliai, kur galima būtų pakabinti areštuoto kepurė, milinė ir rankšluostis. Milinė duodama areštuotam naktį, bet jei karcery šilumos mažiau R 12°, tai ir dieną.

Karceriai nenušviečiami nuo vakar. patikrinimo.

551. Bendrame kambaryje turi būti: lovos, kabinas, lentynos ir vanduo gerti.

Tardomiems ir po teismu esantiems nuo vakarinio patikrinimo iki 6 val. išduodami čiužiniai ir pagalviai.

Praustuvai statomi sargybinėj — Kamera nušvie-

552. Prie sargybinės, kur laikomi areštuoti, privalo būti išeinamoji vieta, į kurią areštuoti įleidžiami po vieną su palydovu; laikomus teismo nusprendimu lydi du palydovai; drausmės būdu nubausti lydimi be ginklo.

553. Dieną areštuotieji privalo būti dalies vado nustatyta forma švariai apsirėdę. Dalies vadas taip pat nustato areštuotųjų maitinimo tvarką.

Valgį gauna savo kambariuose.

554. Po vakarinio patikrinimo areštuoti eina gulti; miegiasi — 6 val. Valo kambarius ir taiso lovas patys areštuotieji. Pabaigus apyvoką, po vieną vedami praustis.

555. Sargybinės švaros ir tvarkos prižiūri tam atskiras sargas, kuris priklauso sargybos viršininkui ir be jo leidimo neturi teisės pasišalinti.

Jei patys areštuotieji negali išsivalyti kamerų ir karcerių, apyvoką daro sargas.

556. Areštuotieji vedami į pirtį du kartu mėnesy; pirties nustatomos dalies įsakymu. Drausmės būdu areštuotus komanda veda tam reikalui paskirtas puskarininkis. Tardomus, po teismu esančius areštuotuosius veda palydovai tam tikromis taisyklėmis.

Palydovai skiriami dalies įsakyme.

Pirty areštuotieji skalbia savo baltinius.

557. Pasimatyti su drausmės būdu areštuotais kareiviais neleidžiama. Su kitais areštuotais pasimatyti leidžiama tik dalies vadui leidus ir sargybos viršininko akivaizdoje.

558. Medicinos apžiūrėjimas daromas kartą į mėnesį, dalies įsakyme nustatytą dieną; sėdintieji bendrojo kameroje apžiūrimi bendromis taisyklėmis; iš karcerių išleidžiami po vieną.

Areštuotųjų siuntimas ir paleidimas

559. Areštuotieji paleidžiami ar kur nors siunčiami tik dalies dežurui įsakius.

560. Areštuotą paleisti ar jį nuvesti į kuopą (eskadroną, bateriją, komandą) viršila siunčia vietos atitinkamą karį pas sargybos viršininką. Sargybos viršininkas, areštui pasibaigus, siunčia dalies dežurui arešto lapelį. Dalies dežuras pažymi „paleisti“ Sargybos viršininkas, gavęs atgal arešto lapelį, paleidžia areštuotąjį ir perduoda atsiųstam kareiviui, kuris vedą pas kuopos (eskadrono, baterijos, komandos) dežurą.

561. Jei areštuotas paleidžiamas anksčiau paskirto laiko, kuopos (eskadrono, baterijos, komandos) vadas rašteliu praneša apie tai dalies dežurui, kurio pažymėjęs „paleisti“ siunčia raštelį sargybos viršininkui. Sargybos viršininkas paleidžia ir perduoda areštuotąjį atsiųstam kareiviui.

562. Neatsiuntus kareivio atlikusiam pabaudą areštuotajam priimti, sargybos viršininkas praneša apie tai dalies dežurui, kuris ir išreikalauja priėmimą.

563. Visus paleistų areštuotųjų areštu lapelį sargybos viršininkas laiko pas save ir atiduoda karininkui su vietos įrašu.

SKILTIS XIII.

Kareivių talpinimas privačiuose butuose.

564. Kareivius talpinant privačiuose butuose, kariuomenės dalys užima kiekvienai nurodytą rajoną. Tame rajone dalies vadas skirsto kuopas (eskadronus, baterijas, komandas) taip, kaip yra nurodyta iš aukščiau.

565. Prieš užimsiant, butus kuopos (eskadrono,

baterijos, komandos) vadas apžiūri juos su vietinės civilės valdžios atstovu, paskui tik užima.

Užimti butus be paskyrimo civilės valdžios arba savavaliai persikelti iš vieno buto į kitą — draudžiama; pačiuose butuose užimami tik vietinės valdžios nurodyti kambariai.

Apie visus atrastus nepatogumus kuopos (eskadrono, baterijos, komandos) vadas tuojau praneša komandos keliu.

566. Kuopos (eskadrono, baterijos, komandos) būrių, ginklų ir ūkio sandėliai talpinami apsaugotojais nuo ugnies vietoj ir netoli nuo kuopos vado buto.

567. Virtuvės, kepyklos ir kalvė turi būti taip pastatytos, kad nebūtų gaisro pavojaus.

568. Išeinamos vietos, užėmus privačius butus, daromos tuoj, ir į jų patogumus ir tvarką kreipiama ypatingo dėmesio.

569. Prižiūrima, kad šulniuose vanduo gerti būtų švarus.

570. Užsiėmimams kuopos (eskadrono, baterijos, komandos) rajone vasarą skiriama tam tikra vieta; žiemą atskiras namas.

571. Butai karininkams skiriami, jei apystovos paleidžia, kuopos (eskadrono, baterijos, komandos) rajone.

572. Būriai talpinami kiek galima arčiau vienas kito; būrininkas — būtinai prie savo būrio. Jei būrys apsigyveno atskirame kaime, tai ten turi gyventi ir būrio vadas (karininkas). Kareiviai apsigyvėna tuose namuose, ar arti jų, kur kieme stovi jų arkliai.

573. Namai, kur yra sunkiai sergančių, užkrečiamųjų ligų, neužimami.

574. Butuose, kiek galima, talpinti kareivius atskiruose ne šeiminių kambariuose.

Jei viename bute apsigyvena keletas kareivių vienas jų skiriamas viršininku. Buto viršininkas atsako už kitų kareivių elgimąsi ir užimto buto tvarką. Svečiais elgiasi eidamas šio St. 432—3 §§, ir apie juos praneša kuopos (eskadrono, baterijos, komandos) dežurui.

Kiekviename kieme, kur patalpinti kareiviai ar arkliai, turi būti aiškiai nurodytas jų skaičius.

575. Savo butuose, lovose ir kieme kareiviai privalo laikyti švarą; visi daiktai sutvarkyti, su ugnimi apseiti atsargiai ir pasirūpinti, kad prie arklių būtų patogiu priėti.

576. Į gatvę kareiviai išeina apsilikę ir susisagstę. Kareiviai privalo būti mandagūs, mažiau varžyti gyventojus ir daugiau laikytis jų naminių papročių.

577. Kareiviams draudžiama kliudyti gyventojų stovybų apeigoms ir pamaldoms ir liesti šeiminius daiktus be jo leidimo.

578. Laisvame laike neginama padėti šeiminiui jo namų darbuose.

579. Gyventojų reikaluose dalivauti, kortuoti ir pinigų grežtai draudžiama.

580. Be to dar draudžiama: be savininko gaudyti žuvis, medžioti leidimo, gadinti ir deginti tvoras, ganyti pievas ar užsėtus laukus ir apskritai daryti gyventojams žalos; deginti laužą arti miško, javų ir šiaudų stirtų arba kitų lengvai degančių daiktų.

581. Apie visus su gyventojais nesupratimus kareiviai privalo tuoj pranešti savo netarpiam viršininkui.

582. Užėmus butus, kuopos (eskadrono, baterijos, komandos) vadas nurodo rajoną, kuriame galima vaikščioti kareiviams be leidimo. Išėiti iš nurodyto rajono galima tokioj pat tvarkoj kaip ir iš kareivinių.

583. Kuopos (eskadrono baterijos, komandos) vadas nustato kareiviams tvarką pietauti ir vakarienauti.

584. Įvairiems atsitikimams surinkti kareivius galima naudotis ženklais.

585. Pavojaus reikalui kiekvienoj kuopoj (eskadrono, baterijoj, komandoj) skiriama susirinkimo vieta, iš kur einama į pulko susirinkimo vietą.

586. Visame kitame vidaus tvarkoj laikytis šio Statuto taisyklių kareivinėse gyvenant.